

Program Rewitalizacji Gminy Zławieś Wielka na lata 2016-2023

Spis treści

1. Wprowadzenie i metodologia.....	5
2. Opis powiązań PR z dokumentami strategicznymi i planistycznymi.....	7
3. Uproszczona diagnoza gminy z wnioskami	9
3.1. Położenie	9
3.2. Rys historyczny i dziedzictwo kulturowe.....	10
3.3. Sfera społeczna.....	11
3.4. Analiza SWOT.....	14
4. Obszar zdegradowany gminy	16
5. Obszar rewitalizacji gminy.....	22
6. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji	26
6.1. Sfera społeczna.....	26
6.2. Sfera gospodarcza.....	32
6.3. Sfera środowiskowa.....	34
6.4. Sfera przestrzenno-funkcjonalna	36
6.5 Sfera techniczna.....	38
6.7 Analiza SWOT.....	39
7. Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji.....	40
8. Cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań, służące eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk	41
10. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym PR	46
12. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców oraz innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji.....	47
13. Szacunkowe ramy finansowe w odniesieniu do głównych i uzupełniających projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	49
14. System zarządzania realizacją programu rewitalizacji.....	49
15. System monitoringu i oceny skuteczności działań oraz system wprowadzania	

modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu PR	52
Załącznik 1: Podsumowanie badania ankietowego mieszkańców Gminy Zławieś Wielka	53
Spis tabel	60
Spis rysunków i fotografii	60
Spis wykresów	61

1. Wprowadzenie i metodologia

Rewitalizację należy rozumieć jako proces wyprowadzania obszaru zdegradowanego ze **stanu kryzysowego**, czyli stanu wynikającego z koncentracji negatywnych zjawisk społecznych (np. bezrobocia, ubóstwa, niskiego poziomu kapitału społecznego lub poziomu edukacji) oraz negatywnych zjawisk w przynajmniej jednej ze sfer: gospodarczej (np. niski stopień przedsiębiorczości), środowiskowej (np. wysoka emisja szkodliwych gazów i pyłów), przestrzenno-funkcjonalnej (np. utrudniony dostęp do opieki zdrowotnej) lub technicznej (np. niedostosowanie budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych).

Proces rewitalizacji jest prowadzony przez **interesariuszy** rewitalizacji, do których należą: mieszkańcy obszaru rewitalizacji, właściciele i użytkownicy nieruchomości znajdujących się na tym obszarze, podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą, społeczną, jednostki samorządu terytorialnego oraz organy władzy publicznej, na podstawie programu rewitalizacji.

Program rewitalizacji to uchwalony przez radę gminy wieloletni program działań w sferze społecznej oraz przynajmniej jednej ze sfer: gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej, środowiskowej, który ma na celu wyprowadzenie obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenie warunków do ich zrównoważonego rozwoju. Program rewitalizacji stanowi narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.

Program rewitalizacji dla gminy Zławieś Wielka został opracowany od podstaw, w związku z tym, że gmina nie posiada obecnie takiego programu ani dokumentu ekwiwalentnego. Program jest przygotowany na podstawie wytycznych województwa kujawsko-pomorskiego zawartych w opracowaniu: „Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020” oraz na podstawie „Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020” Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju z dn. 3 lipca 2015 r.

Działania dotyczące opracowania i wdrażania programu rewitalizacji podzielone są na etapy:

- 1) wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji,
- 2) opracowanie programu rewitalizacji,
- 3) stworzenie zespołu ds. realizacji programu rewitalizacji i określenie jego zadań,
- 4) realizacja programu rewitalizacji,

5) monitoring i ewaluacja.

Na każdym etapie realizacji działania związane z opracowywaniem programu rewitalizacji poprzedzone są szeroką kampanią informacyjną i opierają się na zasadach partycypacji społecznej. Opracowany program rewitalizacji został poddany dyskusji społecznej na etapie diagnozowania, opracowywania, wdrażania oraz oceny.

Obszar zdegradowany to obszar, na którym zdiagnozowano stan kryzysowy. Natomiast **obszar rewitalizacji** cechuje się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk i z uwagi na istotne znaczenie dla lokalnego rozwoju zamierza się na nim prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji może obejmować całość lub część obszaru zdegradowanego. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji wyznaczone są na podstawie wytycznych dla obszarów wiejskich, przedstawionych w „Zasadach programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020”, w oparciu o aktualne dane, ilustrujące poszczególne zjawiska w sferze społecznej oraz gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej.

Właściwie napisany program rewitalizacji cechuje:

KOMPLEKSOWOŚĆ	→	działania podejmowane w sposób zapewniający interwencję we wszystkich obszarach problematycznych i jak najszerszą skalę oddziaływania ich skutków
KONCENTRACJA	→	działania rewitalizacyjne dotyczą terenów o istotnym znaczeniu dla rozwoju gminy, na których występują skoncentrowane problemy społeczne i środowiskowo-infrastrukturalne
KOMPLEMENTARNOŚĆ	→	przedsięwzięcia rewitalizacyjne uzupełniają się z innymi planami i działaniami na obszarze gminy w wymiarach: przestrzennym, problemowym, proceduralno-instytucjonalnym, czasowym, finansowym
REALIZACJA ZASADY PARTNERSTWA I PARTYCYPACJI	→	działania rewitalizacyjne są oparte na zasadach partycypacji społecznej, podlegają kontroli społecznej przez mieszkańców gminy i innych interesariuszy rewitalizacji

2. Opis powiązań PR z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Program rewitalizacji gminy Zławieś Wielka, uwzględniając rozpoznane problemy mieszkańców gminy, pozostaje w zgodzie z innymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi zarówno na szczeblu lokalnym, jak i regionalnym oraz krajowym. Tym samym program rewitalizacji wpisuje się w całościową wizję rozwoju regionu, a jego komplementarność ze strategicznymi priorytetami gminy, powiatu i województwa pozytywnie wpływa na efektywność działań rewitalizacyjnych. Powiązanie programu rewitalizacji z poszczególnymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi w zakresie realizacji stawianych w nich celów przedstawia tabela nr 1.

Tabela 1 Powiązanie Programu Rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

DOKUMENTY SZCZEBLA KRAJOWEGO	
Strategia Rozwoju Kraju 2020	Cel I.3. Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela
	Cel II.2. Wzrost wydajności gospodarki
	Cel II.3. Zwiększenie innowacyjności gospodarki
	Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego
	Cel II.5. Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych
	Cel III.1. Integracja społeczna
	Cel III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie	Cel 2: Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych
Narodowy Plan Rewitalizacji 2022	Cel tematyczny 8: Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników
	Cel tematyczny 9: Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem
	Cel tematyczny 10: Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie
Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020	Cel szczegółowy 1: Wzrost zatrudnienia
	Cel szczegółowy 2: Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych
	Cel szczegółowy 3: Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym

	Cel szczegółowy 5: Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli
Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju	Cel 3: Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki
	Cel 4: Wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki
	Cel 5: Stworzenie Polski Cyfrowej
	Cel 6: Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”
	Cel 8: Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych
	Cel 11: wzrost społecznego kapitału rozwoju

DOKUMENTY SZCZEBŁA REGIONALNEGO	
Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+	Cel strategiczny: Gospodarka i miejsca pracy
	Cel strategiczny: aktywne społeczeństwo i sprawne usługi
	Cel strategiczny: tożsamość i dziedzictwo
Strategia Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020	Cel strategiczny I: Wzrost poziomu samodzielności życiowej mieszkańców regionu
	Cel strategiczny II: Wzrost poziomu jakości życia mieszkańców regionu poprzez zwiększenie dostępności do różnego rodzaju usług społecznych
	Cel strategiczny III: Wzrost poziomu aktywności w życiu społecznym
Strategia Rozwoju Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Funkcjonalnego	Cel strategiczny: Ukształtowanie innowacyjnych i kreatywnych postaw społeczności regionu
	Cel strategiczny: Podniesienie poziomu kapitału ludzkiego i społecznego
	Cel strategiczny: Zapewnienie dostępu do Internetu miejscowościom wykluczonym cyfrowo
Strategia Rozwoju Powiatu Toruńskiego 2012-2020	Cel strategiczny: Rozwój przedsiębiorczości i infrastruktury zapewniający wysoką jakość życia mieszkańców powiatu
	Cel cząstkowy: Dobrze funkcjonujący system wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

DOKUMNETY SZCZEBŁA LOKALNEGO	
Zakole Dolnej Wisły Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczeństwo Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2016 - 2023	Cel ogólny nr 1: Wzrost zatrudnienia, konkurencyjności i rozwoju przedsiębiorczości na obszarze LGD „Zakole Dolnej Wisły” do 2023r.
	Cel ogólny nr 2: Wzrost atrakcyjności obszaru LGD „Zakole Dolnej Wisły” do 2023r.
	Cel ogólny nr 3: Wzmocnienie kapitału społecznego obszaru LGD „Zakole Dolnej Wisły” do 2023r.
Konsultowana Strategia Rozwoju Gminy Zławieś Wielka na lata 2016-2023	Cel strategiczny 1: Poprawa atrakcyjności obszaru gminy do 2020 r.
	Cel strategiczny 3: Aktywizacja mieszkańców obszaru do 2020 r.
Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zławieś Wielka na lata 2007 – 2016	Cel 2.1. Stworzenie programu aktywizacji nowych mieszkańców gminy
	Cel 2 .3. Inicjatywy integracyjne angażujące jak największe rzesze mieszkańców
	Cel 4.2. Stworzenie możliwości spędzania czasu wolnego w sposób atrakcyjny i ciekawy
	Cel 4.4. Stwarzanie możliwości włączenia osób starszych i niepełnosprawnych w życie

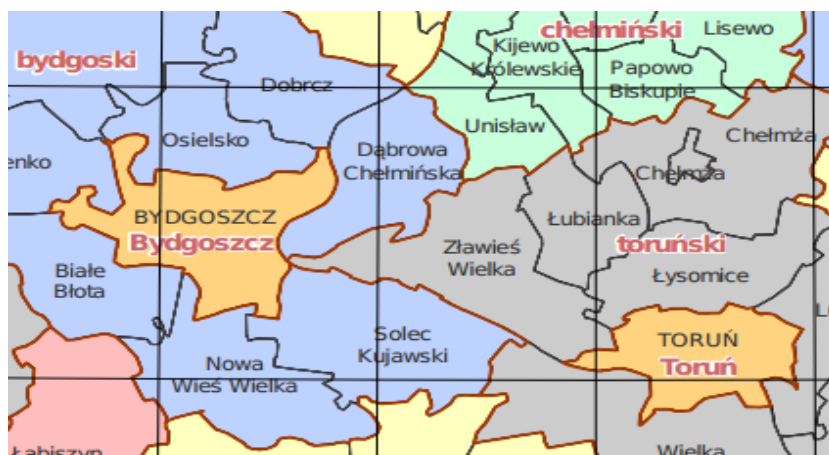
Źródło: Opracowanie własne

3. Uproszczona diagnoza gminy z wnioskami

3.1. Położenie

Gmina Zławieś Wielka położona jest w środkowej części województwa kujawsko-pomorskiego, w powiecie toruńskim. Ośrodek administracyjny gminy znajduje się w Złejwsi Wielkiej oddalonej ok. 20 km od Torunia. W jej skład wchodzi 18 sołectw: Cegielnik, Cichoradz, Czarne Błoto, Czarnowo, Górsk, Gutowo, Łążyn, Pędzewo, Przysiek, Rozgarty, Rzęczkowo, Siemoń, Skłudzewo, Stary Toruń, Toporzysko, Zarośle Cienkie, Zławieś Mała, Zławieś Wielka. Gmina rozciąga się wzdłuż prawego brzegu Wisły, która stanowi jej naturalną południowo-wschodnią granicę, oddzielając jej terytorium od miasta i gminy Solec Kujawski oraz gminy Wielka Nieszawka. Od zachodu gmina Zławieś Wielka graniczy z Bydgoszczą, od północy z gminami: Dąbrowa Chełmińska, Unisław i Łubianka, od wschodu z gminą Łysomice i Toruniem.

Rysunek 1 Położenie gminy Zławieś Wielka na mapie województwa kujawsko-pomorskiego

Źródło: <http://atlas.kujawsko-pomorskie.pl/maps/app/map/18686#> (dostęp: 10.06.2016)

Gmina Zławieś Wielka położona jest na terenie Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Funkcjonalnego między największymi miastami regionu: Bydgoszczą i Toruniem. To specyficzne usytuowanie wpływa na charakter gminy, która wykazuje cechy zurbanizowanego obszaru podmiejskiego. Północną część gminy charakteryzują korzystne warunki dla rozwoju rolnictwa. Charakter rzeźby terenu nie stawia tu większych barier dla gospodarki agrarnej i komunikacji. Ponadto duża różnorodność gminy może być stimulatorem rozwoju turystyki, głównie w dolinie i strefie krawędziowej Wisły.

3.2. Rys historyczny i dziedzictwo kulturowe

Gmina Zławieś Wielka leży na obszarze historycznej ziemi chełmińskiej, której przynależność terytorialna na przestrzeni dziejów zmieniała się kilkakrotnie. Tereny te wchodziły w skład Królestwa Polskiego, państwa krzyżackiego, Królestwa Prus oraz Rzeczypospolitej Polskiej, poddawano je także akcji kolonizacyjnej, osiedlając ludność z Niderlandów.

W zachowanych obiektach dziedzictwa kulturowego gminy wyraźnie zaznaczają się wpływy krzyżackie i niemieckie. Wiele miejscowości lokowanych było przez krzyżaków na prawie niemieckim. Z czasów krzyżackich pochodzi zespół kościelny parafii pod wezwaniem św. Marcina w Czarnowie wraz z zabytkowym cmentarzem. W Górsku znajduje się XVII-wieczny zbór protestancki (obecnie kościół katolicki), który wraz z przylegającym do niego ewangelickim cmentarzem stanowi świadectwo prowadzonej tu od XVI wieku akcji osadnictwa menonickiego. Ewangelickie korzenie ma również kościół i cmentarz w Pędzewie. Z kolei pochodzący z XIX wieku kompleks parafialny w Łążynie świadczy o

równie silnych wpływach polskich i katolickich.

Na terenie gminy Zławieś Wielka znajdują się także dwa zabytkowe zespoły dworskie: w Przysieku, obejmujący dwór, dom mieszkalny i zabudowania gospodarcze z XVIII wieku i nieco późniejszy park oraz w Skłudzewie, obejmujący pochodzące z XIX wieku dwór, zabudowania gospodarcze i park.

3.3. Sfera społeczna

3.3.1. Sytuacja demograficzna

Gmina Zławieś Wielka liczy 13459 mieszkańców. W związku z obserwowanym na terenie całego kraju zjawiskiem migracji ludności miejskiej na obszary podmiejskie, od kilku lat, odnotowuje się dodatnie saldo migracji ludności w gminie. Należy jednak zauważyć, że choć przyrost liczby mieszkańców od kilku lat jest dodatni, to gęstość zaludnienia jest znacznie wyższa na obszarach graniczących z dużymi miastami (Bydgoszczą i Toruniem) oraz położonych wzdłuż drogi krajowej nr 80, łączącej oba miasta.

Wśród problemów demograficznych zaznacza się starzenie społeczeństwa i wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do osób w wieku produkcyjnym. Ze względu na złe położenie materialne seniorów, ich małą aktywność oraz brak oferty kulturalnej i rekreacyjnej, skierowanej do osób w tej grupie wiekowej pojawia się zagrożenie wykluczenia ich z życia społecznego. W tym kontekście odnotowano również brak organizacji usług opiekuńczych skierowanych do najstarszych mieszkańców gminy – domów opieki społecznej i domów opieki dziennej. Taki stan rzeczy jest niebezpieczny z punktu widzenia zdrowia fizycznego (brak profesjonalnej opieki) i psychicznego (negatywne skutki marginalizacji z życia społecznego i zawodowego) osób w wieku poprodukcyjnym.

Tabela 2 Obciążenie demograficzne w 2006 i 2015 roku

WSKAŹNIK	2006	2015
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	55,0	56,3
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	42,3	57,4
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	16,4	20,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS i Strategii Rozwoju Gminy Zławieś Wielka na lata 2008-2016

3.3.2. Bezrobocie

Procent ogólnego bezrobocia w gminie kształtuje się na dość niskim poziomie, oscylującym wokół średniej Unii Europejskiej. Niepokojący jest jednak wysoki udział kobiet w bezrobociu przy korzystnym na tle regionu współczynniku feminizacji oraz wysoki udział zarejestrowanych bezrobotnych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym. Dotknięte bezrobociem (i wynikającym z niego ubóstwem) kobiety dominują także w strukturze osób korzystających ze wsparcia ośrodków pomocy społecznej. Przewaga kobiet wśród osób bezrobotnych wynika w dużej mierze z pełnienia przez nie obowiązków domowych i opiekuńczo-wychowawczych, które przynajmniej częściowo mogłyby zostać przejęte przez placówki wychowania przedszkolnego, w tym przez świetlice i kluby dziecięce.

Problem bezrobocia dotyczy również osób niepełnosprawnych, które stanowią aż 12% bezrobotnych mieszkańców gminy (w tym 24% to osoby niepełnosprawne biologicznie, zaś 76% - prawnie). Mają one ograniczony dostęp do rynku pracy na terenie gminy i choć liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych maleje, to liczba niepełnosprawnych bezrobotnych utrzymuje się na stałym poziomie, wskazując wyraźnie na marginalizację tej grupy bądź niewielką jej aktywność w poszukiwaniu zatrudnienia.

Bezrobocie stanowi drugą (po ubóstwie) najczęściej wymienianą przyczynę korzystania z pomocy społecznej w gminie. Wprawdzie udział osób korzystających z tego rodzaju wsparcia w stosunku do ogółu ludności się zmniejsza, jednak niepokojące jest zjawisko trwałego korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej, co dotyczy 33 rodzin zamieszkałych w gminie.

Tabela 3 Główne przyczyny korzystania z pomocy społecznej w 2015 roku w gminie Zławieś Wielka

PRZYCZYNA KORZYSTANIA Z POMOCY SPOŁECZNEJ	LICZBA OSÓB
Ubóstwo	720
Bezrobocie	496
Potrzeba ochrony macierzyństwa	444
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	385
Niepełnosprawność	255

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS w Złejwsi Wielkiej

Stałych beneficjentów pomocy społecznej cechuje niska mobilność, brak motywacji, niedostosowanie społeczne oraz wyuczona bezradność i przekonanie, że ich wspieranie leży w obowiązku instytucji państwowych. Trwałe bezrobocie i ubóstwo prowadzą także do

wykluczenia społecznego, którego bezpośrednim powodem od lat pozostają względy materialne.

3.3.3. Zjawiska patologiczne

Najbardziej niepokojącymi zjawiskami patologicznymi na terenie gminy Zławieś Wielka są wzrost przestępczości i wynikające z niego zagrożenie bezpieczeństwa oraz alkoholizm, wiążący się często z problemem przemocy w rodzinie. Liczba interwencji policji stale wzrasta, a do najbardziej niepokojących wskaźników należy wzrost przestępczości wśród osób młodych. Najczęściej popełnianymi przestępstwami są wykroczenia drobne, wpływające niekorzystnie na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców gminy, którzy chuligaństwo młodzieży wymieniają wśród najważniejszych problemów gminy.

Istotny problem stanowi przemoc w rodzinie jako zjawisko występujące trwale, trudne do zwalczenia i mające dalekosiężne skutki. W gminie brakuje instytucji wyspecjalizowanej w monitorowaniu i zwalczaniu tego rodzaju przestępczości oraz wspierających ofiary przemocy domowej – w przeważającej większości kobiety i dzieci – w sferze prawnej, psychologicznej i materialnej. Brakuje również ośrodków, które mogłyby udzielić schronienia osobom dotkniętym problemem przemocy, umożliwiając im tym samym ucieczkę przed sprawcą, a w dalszej perspektywie – zerwanie z nim kontaktu.

Wśród poważnych problemów gminy Zławieś Wielka należy wymienić także alkoholizm, który w dużej mierze dotyczy osób korzystających z pomocy społecznej oraz ludzi młodych, coraz częściej sięgających po łatwo dostępne na terenie gminy używki. Osobom dotkniętym uzależnieniem umożliwia się uzyskanie bezpłatnych świadczeń w okresie terapii oraz wsparcie grup samopomocy AA. Głównym problemem związanym z alkoholem na terenie gminy jest jednak „milczące przyzwolenie” na spożywanie alkoholu oraz brak społecznej świadomości w zakresie profilaktyki i leczenia uzależnień, które utrudniają walkę z analizowanym problemem. W gminie brakuje także programów i specjalistów stawiających sobie za cel pracę na rzecz najbardziej zagrożonych środowisk – osób marginalizowanych w życiu społecznym i zawodowym.

3.3.4. Infrastruktura społeczna

Jako jeden z problemów dotyczących gminę wskazano na podstawie wcześniejszych analiz i diagnoz, niską jakość życia mieszkańców, wynikającą z braków w zakresie infrastruktury społecznej. Wśród obiektów niedoinwestowanych należy wymienić placówki oświaty, kultury i zdrowia oraz placówki, w których swoją działalność mogłyby rozwijać

funkcjonujące na obszarze gminy organizacje pozarządowe (m.in. kluby sportowe, organizacje zrzeszające seniorów, kobiety oraz dzieci ze środowisk wykluczonych społecznie). Niewystarczająca wobec potrzeb gminy jest liczba przedszkoli oraz instytucji opieki przedszkolnej – w gminie nie ma żłobka. Brakuje klas integracyjnych, mimo że liczba osób mogących korzystać z takiej formy edukacji jest znaczna. Bariery architektoniczne ograniczają udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym. W gminie uwidoczniają się niekorzystne skutki ubogiej oferty spędzania wolnego czasu skierowanej do młodzieży, wynikającej z niedostatecznej liczby obiektów sportowych i rekreacyjnych. Brakuje obiektu o charakterze kulturalno-społecznym, który umożliwiłby prowadzenie działalności na rzecz integracji grup marginalizowanych – osób starszych, bezrobotnych, ubogich, niepełnosprawnych, a także przedstawił atrakcyjną ofertę skierowaną do osób młodych, w przypadku których braki infrastrukturalne przekładają się na wzrost zachowań patologicznych (chuligaństwo, alkoholizm). Tego rodzaju obiekt mógłby także pełnić funkcję skupiającą działania organizacji pozarządowych, działających na terenie gminy: Fundacji Akademii Aktywnych w Złejwsi Wielkiej, Fundacji Centrum Edukacji Młodzieży „CEM”, Fundacji La Soleil, Stowarzyszenia „Promyk nadziei”, Stowarzyszenia Odnowy Wsi Aktywnej, Fundacji Piękniejszego Świata w Skłudzewie czy Kół Gospodyń Wiejskich, działających między innymi w Złejwsi Wielkiej, Łążynie, Czarnym Błocie, Gutowie, Złejwsi Małej.

3.4. Analiza SWOT

Analiza SWOT ma na celu syntetyczne ujęcie uproszczonej diagnozy gminy i uporządkowanie zawartych w niej informacji, które zostały podzielone na cztery grupy:

S	<i>Strengths</i>	→	Mocne Strony
W	<i>Weaknesses</i>	→	Słabe Strony
O	<i>Opportunities</i>	→	Szanse
T	<i>Threats</i>	→	Zagrożenia

W przedstawionej poniżej analizie mocne i słabe strony odnoszą się do stanu obecnego gminy, natomiast jako szanse i zagrożenia przedstawione zostały możliwe zjawiska przyszłe.

Tabela 4 Diagnoza gminy - analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Duża atrakcyjność gminy dla osób pracujących w Bydgoszczy i Toruniu ➤ Dodatnie saldo migracji ludności ➤ Dobre położenie geograficzne pomiędzy największymi miastami regionu i przy drodze krajowej nr 80 ➤ Stosunkowo niski poziom bezrobocia ➤ Niski na tle regionu odsetek osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej ➤ Bogactwo historyczno-kulturowe regionu ➤ Sprawne działanie organizacji pozarządowych 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Brak lub niska skuteczność systemów wsparcia grup marginalizowanych ➤ Utrudniony dostęp kobiet do rynku pracy ➤ Brak zorganizowanych form opieki dla osób starszych i mechanizmów ich aktywizacji ➤ Wzrost przestępczości ➤ Mała atrakcyjność gminy dla osób młodych (brak oferty spędzania wolnego czasu, mała atrakcyjność lokalnego rynku pracy) ➤ Problem stałych beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej ➤ Niedostateczna względem potrzeb ilość placówek wychowania przedszkolnego ➤ Alkoholizm – społeczne przyzwolenie na spożywanie alkoholu i brak świadomości w zakresie profilaktyki i leczenia uzależnień
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Wzrost atrakcyjności turystycznej gminy ➤ Wzrost atrakcyjności osiedleńczej gminy ➤ Zwiększająca się liczba mieszkańców gminy ➤ Możliwość pozyskania znacznych środków z UE na potrzeby lokalnego rozwoju ➤ Wzrost poziomu kapitału społecznego ➤ Rozwój sieci internetowej ➤ Rosnąca świadomość ekologiczna ➤ Rewitalizacja terenów zdegradowanych ➤ Poprawa jakości rynku pracy 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Starzenie się społeczeństwa ➤ Odpływ z gminy młodzieży ➤ Wykluczenie z życia społecznego osób starszych, bezrobotnych i niepełnosprawnych ➤ Wzrost patologicznych zachowań wśród młodzieży (przestępczość, sięganie po używki) ➤ Drenaż kapitału społecznego przez duże miasta ➤ Zanieczyszczenie środowiska naturalnego

Źródło: Opracowanie własne

4. Obszar zdegradowany gminy

Obszar zdegradowany to taki, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy, czyli koncentrację negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Mając na uwadze konieczność rzeczywistego wyznaczenia obszarów koncentracji negatywnych zjawisk społecznych na terenie gminy Zławieś Wielka, przeprowadzono badania, które pozwoliły dokonać kwalifikacji poszczególnych sołectw, ze względu na występowanie wyżej wymienionych problemów. W tym celu wykorzystano wstępnie przeanalizowane dane dostępne w gminie, informacje zbierane przez jednostki zewnętrzne i wewnętrzne, tj. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy oraz wywiady z pracownikami i klientami tych instytucji, prowadzone w 2016 r., a także dane statystyczne Głównego Urzędu Statystycznego.

We wszystkich sołectwach przekroczone są wskaźniki, dotyczące zjawisk społecznych w gminie. W sołectwach Cegielnik, Cichoradz, Czarne Błoto, Górsk, Gutowo, Łążyn i Siemoń wskaźniki dotyczące bezrobocia kształtują się na poziomie mniej korzystnym niż średnia gminy. Wskaźniki ilustrujące problem uzależnienia od pomocy społecznej najgorsze wartości osiągają w sołectwach: Cegielnik, Cichoradz, Czarne Błoto, Gutowo, Łążyn, Pędzewo, Rzęczkowo, Toporzysko i Siemoń. W sołectwach Łążyn, Przysiek, Rzęczkowo, Siemoń, Skłudzewo, Toporzysko, i Zławieś Wielka niekorzystnie plasują się wskaźniki dotyczące obciążenia demograficznego (problem starzenia się społeczeństwa). Sołectwa Rozgarty i Stary Toruń wykazują najmniej wartości przekroczonych w odniesieniu do średniej gminy.

Zestawienie wskaźników dla gminy Zławieś Wielka przedstawia tabela 5, w której z uwzględnieniem podziału na sołectwa kolorem zielonym zaznaczono wartości bardziej korzystne niż średnia dla gminy, natomiast czerwonym – mniej korzystne niż średnia dla gminy. W ostatniej kolumnie przedstawione zostały natomiast dane dotyczące jakości kształcenia.

Tabela 5 Analiza wskaźników dla ujawnienia stanu kryzysowego w gminie Zławieś Wielka

Numer wskaźnika	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Średnia dla gminy	12,26%	19,23%	5,79%	0,93%	16,9%	5,54%	0,94%	29,99%	
Cegielnik	10%	15,38%	12,82%	2,56%	20%	12,5%	4%	60%	TAK
Cichoradz	11,62%	19,05%	8,16%	1,36%	41,67%	20,75%	1,89%	43,94%	TAK
Czarne Błoto	7,6%	11,62%	7,2%	2,21%	12,82%	10,62%	0,93%	38,84%	TAK
Czarnowo	12,36%	18,61%	3,65%	0,36%	20%	1,33%	0,4%	13,14%	TAK
Górsk	11,63%	17,62%	8,02%	1,2%	23,36%	5,5%	0,89%	27,27%	TAK
Gutowo	8,39%	13,51%	8,11%	1,08%	20%	11,07%	0%	45,45%	TAK
Łążyn	13,10%	22,09%	6,05%	0,47%	19,23%	7,72%	1,43%	34%	TAK
Pędzewo	12,40%	18,94%	5,52%	0,96%	8,7%	7,54%	0,71%	46,1%	TAK
Przysiek	14,98%	23,63%	4,58%	0,18%	12%	2,32%	1,2%	20,43%	TAK
Rozgarty	12,13%	19,31%	4,13%	0,67%	9,68%	1,76%	0,84%	17,39%	TAK
Rzęczkowo	14,85%	23,45%	2,76%	0,46%	16,67%	6,26%	1,21%	38,67%	TAK
Siemoń	15,18%	23,92%	7,01%	1,03%	17,65%	9,55%	1,65%	46,63%	TAK
Skłudzewo	14,92%	24,77%	5,5%	0,46%	25%	3,31%	1,22%	28,89%	TAK
Stary Toruń	9,33%	14,44%	4,07%	1,3%	13,64%	1,91%	0,43%	5,05%	TAK
Toporzysko	12,64%	20,23%	5,68%	1,36%	8%	7,24%	2,38%	40,57%	TAK
Zarośle Cienkie	10,92%	17,32%	5,03%	0,56%	33,33%	4,58%	0%	48,65%	TAK

Zławieś Mała	12,16%	19,65%	6,30%	0,88%	11,63%	4,72%	0,99%	27,62%	TAK
Zławieś Wielka	13,73%	21,31%	5,13%	0,64%	9,38%	3,30%	0%	32,08%	TAK

WYKAZ WSKAŹNIKÓW:

1. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze
2. Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze
3. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze
4. Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze
5. Udział bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na danym obszarze
6. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze
7. Udział gospodarstw domowych – stałych beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie gospodarstw domowych ogółem na danym obszarze
8. Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze
9. Miejscowość należy do rejonu obsługi szkoły podstawowej lub gimnazjum o niskim poziomie kształcenia

Źródło: Opracowanie własne

W celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego należy wskazać obszary, na których można zdefiniować dwa problemy społeczne, w oparciu o wskaźniki wyszczególnione w „Zasadach programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020” oraz na których znajduje się przestrzeń zdegradowana, czyli nieużywane obecnie tereny i znajdujące się na nich obiekty, które dawniej służyły realizacji celów przemysłowych, wojskowych, transportowych, rolniczych itp. Specyficznym rodzajem przestrzeni zdegradowanej są obiekty i tereny, na których rozpoczęto realizację zagospodarowania, jednak nie ukończono jej, wskutek czego nie doszło do rozpoczęcia działalności i obecnie są one nieużytkowane. Jeżeli natomiast na danym terenie brakuje przestrzeni zdegradowanej, o jakiej mowa powyżej, obszar zdegradowany można wyznaczyć na podstawie stwierdzenia stanu kryzysowego, tj. koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub w sferze

technicznej.

W celu przedstawienia diagnozy obszaru zdegradowanego wybrane zostały trzy wskaźniki szczegółowe:

- 1) udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze,
- 2) udział bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych,
- 3) udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w liczbie dzieci w tym wieku.

Analiza i porównanie wskaźników dotyczących sytuacji demograficznej, bezrobocia i pobierania świadczeń w ramach środowiskowej pomocy społecznej wraz z uwzględnieniem kryterium obecności przestrzeni zdegradowanej pozwoliło wyznaczyć obszar zdegradowany na terenie sołectwa **Zławieś Wielka**. Ponadto stan kryzysowy zdiagnozowano na terenie sołectw: **Cegielnik, Cichoradz, Czarnowo, Gutowo, Łązyn, Pędzewo, Rzęczkowo, Siemoń, Skłudzewo, Toporzysko i Zarośle Cienkie**, gdzie przekroczone zostały wartości dla wskaźników ilustrujących sytuację społeczną i gdzie występują braki w sferze przestrzenno-funkcjonalnej.

Tabela 6 Porównanie wybranych wskaźników dla ujawnienia stanu kryzysowego i wyznaczenia obszaru zdegradowanego

Wskaźnik	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze	Udział bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na danym obszarze	Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze
Średnia dla gminy	12,26%	16,9%	29,99%
Cegielnik	10%	20%	60%
Cichoradz	11,62%	41,67%	43,94%
Czarne Błoto	7,6%	12,82%	38,84%
Czarnowo	12,36%	20%	13,14%
Górsk	11,63%	23,36%	27,27%
Gutowo	8,39%	20%	45,45%

Łążyn	13,10%	19,23%	34%
Pędzewo	12,40%	8,7%	46,1%
Przysiek	14,98%	12%	20,43%
Rozgarty	12,13%	9,68%	17,39%
Rzęczkowo	14,85%	16,67%	38,67%
Siemoń	15,18%	17,65%	46,63%
Skłudzewo	14,92%	25%	28,89%
Stary Toruń	9,33%	13,64%	5,05%
Toporzysko	12,64%	8%	40,57%
Zarośle Cienkie	10,92%	33,33%	48,65%
Zławieś Mała	12,16%	11,63%	27,62%
Zławieś Wielka	13,73%	9,38%	32,08%

Źródło: Opracowanie własne

Negatywne zjawiska o charakterze społecznym koncentrujące się na obszarze zdegradowanym to przede wszystkim starzenie się społeczeństwa, wzrastający odsetek osób starszych, które wymagają wsparcia i specjalistycznej opieki oraz objęcia programem chroniącym przed wykluczeniem społecznym. Problem ten dotyczy sołectw Czarnowo, Łążyn, Pędzewo, Rzęczkowo, Siemoń, Skłudzewo, Toporzysko i Zławieś Wielka, w których udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem jest większy niż średnia wartość dla gminy. W praktyce oznacza to wysokie obciążenie demograficzne gminy i wzrost kosztów wsparcia osób starszych w różnych sferach życia (aktywizacja społeczna, opieka medyczna, przeciwdziałanie wykluczeniu).

Na obszarze analizowanych sołectw ujawnia się także problem bezrobocia, przede wszystkim długotrwałego oraz bezrobocia wśród kobiet, pełniących funkcję wychowawczą względem dzieci i opiekuńczą wobec osób starszych. Trwałe bezrobocie stwarza warunki zagrażające ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Ponadto przekłada się niekorzystnie na aktywność społeczną i zaangażowanie osób bezrobotnych w sprawy lokalne, a w

konsekwencji prowadzi do postępującej marginalizacji dotkniętych tym problemem rodzin. Te negatywne zjawiska ujawniają się we wszystkich sołectwach. Na terenie sołectw Cegielnik, Cichoradz, Czarnowo, Gutowo, Łążyn, Siemoń, Skłudzewo i Zarośle Cienkie odsetek osób pozostających bez pracy dłużej niż 24 miesiące jest znacznie wyższy niż średnia dla gminy, zaznacza się tu także wyższy niż średni dla gminy udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym.

W kontekście zastosowanych tu kryteriów ujawnia się również problem uzależnienia od pomocy społecznej. Długotrwałe korzystanie ze świadczeń opieki socjalnej utrwala postawę wyuczony bezradności i pasywności. Ponadto złe położenie materialne prowadzi do konieczności wycofania się beneficjentów tych świadczeń z życia społecznego oraz odsuwania ich na dalszy plan przez ogół społeczności. W sołectwach Cegielnik, Cichoradz, Gutowo, Łążyn, Pędzewo, Rzęczkowo, Siemoń, Toporzysko, Zarośle Cienkie i Zławieś Wielka wskaźnik ilustrujący udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w stosunku do ogółu dzieci w tym wieku na terenie sołectwa kształtuje się niekorzystnie na tle gminy. Dzieci otrzymujących świadczenia rodzinne jest tu bowiem więcej niż średnio na terenie gminy. Sytuacja jest niepokojąca przede wszystkim ze względu na fakt, że w przypadku dzieci i młodzieży korzystanie z pomocy opieki społecznej może przekładać się na ich stygmatyzację i marginalizację w środowisku rówieśniczym, a także utrwala u nich negatywne postawy (np. przekonanie, że wsparcie obywateli leży w obowiązku instytucji publicznych).

Wszystkie wskazane powyżej sołectwa należą do rejonu obsługi szkoły podstawowej i gimnazjum o niskim poziomie kształcenia (według kryterium przeciętnego wyniku sprawdzianu szóstoklasistów i egzaminu gimnazjalnego z ostatnich trzech lat, który był niższy, niż przeciętny wynik tych egzaminów w województwie).

W sołectwach wchodzących w skład obszaru zdegradowanego ujawniają się także problemy w sferze technicznej, środowiskowej i przestrzenno-funkcjonalnej, które w znacznym stopniu wpływają na jakość życia mieszkańców analizowanego obszaru. Największą trudność w tym kontekście stanowi brak sieci gazowej oraz niedostatecznie rozwinięta sieć wodociągowa (pod względem odsetka ludności korzystającej z instalacji wodociągowej gmina lokuje się na ostatnim miejscu w powiecie). W niewystarczającym stopniu rozwinięta jest także baza lokalowa dla kultury i działań aktywizujących mieszkańców, co w największym stopniu dotyka przedstawicieli grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Zauważono ponadto zły stan nawierzchni dróg powiatowych i gminnych.

Na obszarze sołectwa Zławieś Wielka zlokalizowana jest ponadto przestrzeń zdegradowana w postaci bazy pojazdów należącej wcześniej do Spółdzielni Kółek Rolniczych w Złejwsi Wielkiej. Po podjęciu odpowiednich działań rekultywacyjnych mogłaby ona spełniać nowe funkcje, przyczyniając się do poprawy jakości życia mieszkańców gminy. Z kolei w pozostałych sołectwach najbardziej odczuwalne są problemy w sferze gospodarczej i przestrzenno-funkcjonalnej. Brakuje tu odpowiedniej infrastruktury dla aktywizacji społecznej mieszkańców, spędzania wolnego czasu w przestrzeni publicznej oraz prowadzenia pozaszkolnych zajęć edukacyjnych. Co więcej, wyraźnie zaznacza się tu problem dziedziczenia biedy, który przejawia się brakiem dążenia młodych ludzi do zmiany swojej sytuacji, zaniżaniem aspiracji oraz przekonaniem o opiekuńczych obowiązkach państwa wobec obywateli. Tym samym zawodowa bierność rodziców staje się wzorem do naśladowania dla dzieci i młodzieży, przekładając się na gospodarczą sytuację tego obszaru.

5. Obszar rewitalizacji gminy

Wyznaczony obszar zdegradowany obejmuje 78% powierzchni gminy oraz 49% jej ludności. Zgodnie z „Zasadami programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020”, obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy, wobec czego konieczne jest wyznaczenie obszaru rewitalizacji mniejszego niż obszar zdegradowany. Delimitacja obszaru zdegradowanego podporządkowana jest hierarchii potrzeb gminy tak, by działania rewitalizacyjne objęły jak największą liczbę jej mieszkańców i odniosły trwałe rezultaty, oddziałujące także poza obszarem rewitalizacji. Należy ponadto wziąć pod uwagę przedstawione w „Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020” zalecenie dotyczące koncentracji programu rewitalizacji, zgodnie z którymi rewitalizacją należy objąć tereny o istotnym znaczeniu dla rozwoju gminy oraz te, które dotknięte są najpoważniejszym kryzysem.

Spośród sołectw zdiagnozowanych jako obszar zdegradowany najbardziej ludnym jest sołectwo Zławieś Wielka, liczące 969 mieszkańców, a najmniej ludnym – Cegielnik, z liczbą mieszkańców 120. Pod względem wielkości powierzchni na pierwszym miejscu plasuje się Łążyn o powierzchni 13,5 km², natomiast najmniejsze jest sołectwo Cegielnik, liczące 4,28 km². Pod względem gęstości zaludnienia na pierwszym miejscu plasuje się Zławieś Wielka – 134 os./km², natomiast pozostałe sołectwa wykazują znacznie mniejszą gęstość zaludnienia.

Znajdujące się na drugim miejscu Toporzysko zamieszkuje 69 os./km². Szczegółowo dane te zestawione zostały w tabeli 7.

Tabela 7 Powierzchnia i zaludnienie sołectw na obszarze zdegradowanym

SOŁECTWO	POWIERZCHNIA [km ²]	LICZBA LUDNOŚCI [os.]	GĘSTOŚĆ ZALUDNIENIA [os./km ²]
Cegielnik	4,28	120	28
Cichoradz	11,13	241	22
Czarnowo	22,30	825	37
Gutowo	5,42	298	55
Łążyn	13,5	725	53
Pędzewo	19,4	637	32
Rzęczkowo	12,01	687	57
Siemoń	11,21	764	68
Skludzewo	6,93	362	52
Toporzysko	10,14	704	69
Zarośle Cienkie	5,15	284	55
Zławieś Wielka	7,21	969	134

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z USC Zławieś Wielka.

Pod względem oddziaływania na społeczność gminy na tle analizowanych sołectw zdecydowanie wyróżnia się sołectwo Zławieś Wielka. Jest to sołectwo najbardziej ludne, a jego położenie w centralnej części gminy jest znacznie bardziej dogodnie z punktu widzenia ogółu jej mieszkańców. Sołectwo Zławieś Wielka jest także najlepiej skomunikowane z pozostałymi jednostkami terytorialnymi gminy i stanowi jej ośrodek administracyjny, co nie pozostaje bez wpływu na zasięg oddziaływania podejmowanych tu działań. Pod względem gęstości zaludnienia Zławieś Wielka zajmuje 4 miejsce w gminie, plasując się wśród jej najbardziej ludnych terenów.

Ponadto o potencjale sołectwa stanowi duża liczba organizacji pozarządowych zarejestrowanych na jego terenie. Trzeba zaznaczyć, że obok organizacji pozarządowych zarejestrowanych w Zławieś Wielkiej, na terenie sołectwa działają także inne instytucje tego typu, nieposiadające tu siedziby, ale zaangażowane w problemy lokalnej społeczności.

Znajduje się tu także zespół szkół (szkoła podstawowa oraz gimnazjum), przy którym funkcjonuje sala gimnastyczna, świetlica, astrobaza (obserwatorium astronomiczne o przeznaczeniu edukacyjnym i popularyzującym naukę). Mimo to, w sołectwie brakuje lokalu, w którym aktywni mieszkańcy gminy mogliby realizować zadania statutowe zrzeszających ich organizacji i włączać w nie większą liczbę osób.

W przypadku pozostałych sołectw położonych na obszarze zdegradowanym największą przeszkodą dla zasięgu ich oddziaływania na pozostałe jednostki jest położenie geograficzne. Część sołectw zlokalizowana jest na peryferiach gminy, wobec czego ich wpływ na ogół jej mieszkańców jest ograniczony. Z kolei sołectwo Czarnowo, choć włączone do obszaru zdegradowanego, położone jest przy granicy gminy z miastem Bydgoszcz i znajduje się w strefie jego oddziaływania, co daje mu potencjalnie większe możliwości rozwoju.

Najgorzej spośród wszystkich sołectw nie tylko obszaru zdegradowanego, ale całej gminy Żławieś Wielka, kształtuje się sytuacja sołectwa Siemoń, w przypadku którego wszystkie analizowane wskaźniki wykazują wartości mniej korzystne niż średnia dla gminy. W sołectwie zdiagnozowano problemy związane ze starzeniem się społeczeństwa, bezrobociem, uzależnieniem od pomocy społecznej oraz niskim poziomem kształcenia podstawowego i gimnazjalnego. Ponadto sołectwo Siemoń położone jest na północnych krańcach gminy, co czyni je sołectwem najbardziej oddalonym od centrum administracyjnego gminy oraz od Bydgoszczy i Torunia. Z tego względu mieszkańcy Siemonia mają utrudniony dostęp do proponowanej przez większe ośrodki oferty kulturalnej i edukacyjnej oraz do tamtejszego rynku pracy.

Na tle pozostałych sołectw obszaru zdegradowanego wyróżnia się również sytuacja Zarośla Cienkiego, przede wszystkim ze względu na istotne braki w sferze przestrzenno-funkcjonalnej. Na terenie sołectwa w 2016 roku oddano do użytku świetlicę wiejską, jednak nie rozwiązuje to problemu z dostępem mieszkańców sołectwa do instytucji kulturalno-oświatowych – brakuje tu ośrodka kultury, szkoły, przedszkola, biblioteki czy obiektu rekreacyjno-sportowego. Ponadto w Zaroślu Cienkim odnotowano bardzo wysoki na tle gminy odsetek osób trwale bezrobotnych (większy jest tylko w sołectwie Cichoradz) oraz dzieci do 17 roku życia, na które przyznawane są zasiłki rodzinne (gorzej ta wartość kształtuje się tylko w sołectwie Cegielnik). Warto także zauważyć, że ze względu na położenie sołectwa, realizowane w jego granicach działania obejmą swoim zasięgiem także wschodnią część gminy. Wprawdzie nie została ona włączona do obszaru zdegradowanego, nie oznacza to jednak, że nie występują tu żadne problemy natury społecznej i że na tym terenie nie jest

potrzebna interwencja. Rewitalizacja, jako proces kompleksowy, powinna wpływać na jak największą liczbę mieszkańców gminy i obejmować zasięgiem swojego oddziaływania jak największy obszar. W związku z tym włączenie Zarośla Cienkiego do obszaru rewitalizacji wzmocni oddziaływanie podejmowanych w ramach programu rewitalizacji działań we wschodniej części gminy.

Na obszarze sołectw Zławieś Wielka, Siemoń i Zarośle Cienkie dają się zauważyć także braki w sferze przestrzenno-funkcjonalnej, związane ze złym stanem świetlic wiejskich oraz brakiem zaplecza lokalowego dla podjęcia działań aktywizujących lokalną społeczność. Wprawdzie w Zaroślu Cienkim została oddana do użytku nowa świetlica, jednak na terenie sołectwa brakuje szkoły, biblioteki, placówki opieki przedszkolnej czy miejsca spotkań mieszkańców. Podobną sytuację można obserwować w Siemoniu i Złejwsi Wielkiej, gdzie stan zaplecza lokalowego dla działań kulturalno-oświatowych nie odpowiada potrzebom lokalnej społeczności między innymi ze względu na ograniczoną dostępność infrastruktury i mało atrakcyjną ofertę kulturalną.

W związku z powyższym, jako obszar rewitalizacji wyznaczono terytorium sołectwa Zławieś Wielka jako położonego centralnie, najlepiej skomunikowanego z resztą gminy i jednego z najbardziej ludnych w jej granicach, sołectwa Siemoń jako najbardziej wymagającego interwencji i sołectwa Zarośle Cienkie jako mogącego oddziaływać na wschodnią część gminy. Tym samym obszar rewitalizacji stanowi 13,28% terytorium gminy i obejmuje 14,99% ludności gminy. Ze względu na lokalizację i zaludnienie wybranych sołectw osiągnięcie największego efektu synergii nastąpi w wyniku działań podjętych w Siemoniu, Zaroślu Cienkim i Złejwsi Wielkiej oraz będzie wpływać pozytywnie na pozostałe tereny gminy. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji przedstawia rysunek 2.

Rysunek 2 Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji w gminie Zławieś Wielka

Źródło: Opracowanie własne

6. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji

Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji skupia się na analizie czynników i zjawisk kryzysowych, skali i charakterze potrzeb rewitalizacyjnych oraz lokalnych potencjałach występujących na terenie obszaru rewitalizacji, z uwzględnieniem podziału na sfery: społeczną, gospodarczą, środowiskową, przestrzenno-funkcjonalną oraz techniczną.

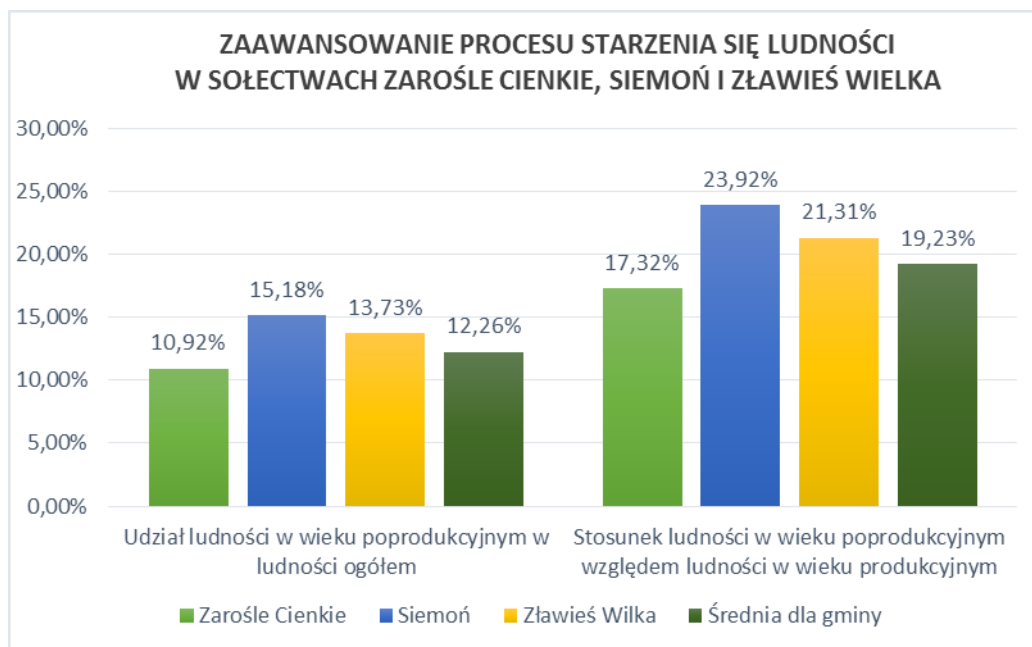
6.1. Sfera społeczna

Najpoważniejsze problemy społeczne skoncentrowane w sołectwach Zarośle Cienkie, Siemoń i Zławieś Wielka związane są z marginalizacją i ryzykiem wykluczenia społecznego: osób w wieku poprodukcyjnym, kobiet, osób trwale bezrobotnych, stałych beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej i osób dotkniętych problemem alkoholowym. Przedstawiciele tych grup znajdują się zazwyczaj w złej sytuacji ekonomicznej, co niekorzystnie rzutuje na ich udział w życiu społecznym, ocenę własnych możliwości na rynku pracy i zaangażowanie w zmianę swojego położenia. Istotną kwestią jest również niski poziom edukacji, który stanowi zagrożenie z punktu widzenia społecznej, ale także gospodarczej przyszłości wymienionych sołectw. Ponadto odnotowano niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym mieszkańców Zarośla Cienkiego, Siemonia i Złejwsi Wielkiej oraz ich niskie zaangażowanie w sprawy lokalne, co przekłada się na obniżenie kapitału społecznego tego obszaru.

Na terenie sołectw Zarośle Cienkie, Siemoń i Zławieś Wielka na pierwszy plan wysuwają się problemy demograficzne, związane ze starzeniem się społeczeństwa. Wskaźniki określające obciążenie demograficzne są tu wyższe niż średnie wartości dla gminy, co w połączeniu z brakiem specjalistycznej opieki i utrudnionym dostępem seniorów do rynku pracy tworzy poważne ryzyko wykluczenia przedstawicieli tej grupy wiekowej poza margines społeczeństwa. Zwiększająca się liczba osób starszych, które często są niesamodzielne i wymagają specjalnej kurateli, rodzi konieczność zorganizowania odpowiedniego względem potrzeb systemu opieki, którego obecnie brak w diagnozowanych sołectwach. Oprócz instytucji opiekuńczych, istotne z punktu widzenia potrzeb seniorów mogą okazać się kluby zrzeszające osoby starsze oraz organizacje, kierujące pod ich adresem ciekawą ofertę spędzania wolnego czasu. Obok przedsięwzięć o charakterze rozrywkowym w ramach ich działalności należy uwzględnić również działania w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej, np. warsztaty, kursy i zajęcia edukacyjne, także takie, które byłyby skierowane jednocześnie do wszystkich grup wiekowych w celu integracji międzypokoleniowej. Włączenie osób starszych w życie społeczne gminy stanowi szansę na zahamowanie procesu

wykluczania ich poza margines życia społeczności lokalnej, a także mogłyby wpłynąć na wzrost aktywności zawodowej osób w wieku poprodukcyjnym.

Wykres 1 Zaawansowanie procesu starzenia się ludności w sołectwach Zarośle Cienkie, Siemoń i Zławieś Wielka

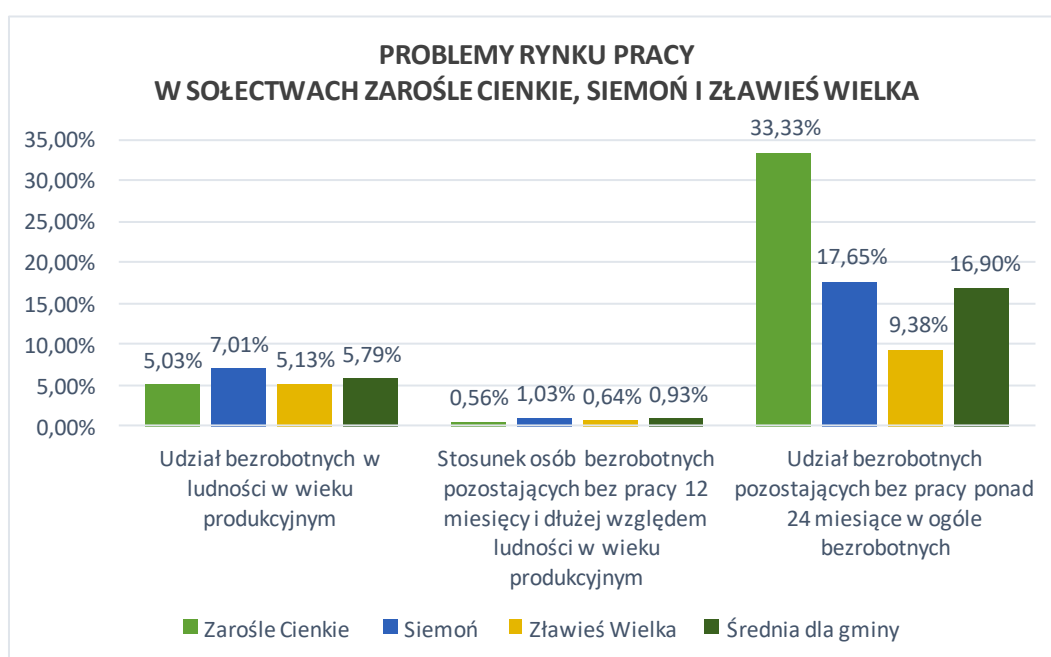
Źródło: Opracowanie własne

Bezrobocie na terenie sołectwa Zławieś Wielka kształtuje się na stosunkowo niskim poziomie (w odniesieniu do gminy i powiatu). Według danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Toruniu, na terenie sołectwa Zławieś Wielka zarejestrowanych jest 32 bezrobotnych, w tym 4 osoby pozostające bez zatrudnienia od ponad 12 miesięcy oraz 3 osoby bezrobotne dłużej niż 24 miesiące. W Zaroślu Cienkim zarejestrowanych jest 9 osób bezrobotnych, w tym 1 nie mająca pracy od ponad 12 miesięcy, a 3 pozostające bez zatrudnienia dłużej niż 24 miesiące. Inaczej sytuacja kształtuje się na obszarze sołectwa Siemoń, gdzie wskaźniki ilustrujące poziom bezrobocia są znacznie gorsze. W Siemoniu liczba osób bezrobotnych wynosi 34, w tym 5 osób niezatrudnionych od co najmniej 12 miesięcy i 6 osób bezrobotnych dłużej niż 24 miesiące. Poważnym problemem w tym kontekście jest bezrobocie wśród kobiet, które ze względu na obciążenie obowiązkami opiekuńczymi i wychowawczymi mają utrudniony dostęp do rynku pracy. W celu zapobieżenia dalszej marginalizacji kobiet w tej sferze należy zatem stworzyć sprawnie działające placówki opieki przedszkolnej (żłobki, kluby dziecięce, świetlice czy przedszkola), które przejęłyby część obowiązków wychowawczych. Istotną rolę w tym kontekście mogłyby odegrać również ośrodki opieki dziennej nad osobami starszymi, ponieważ seniorzy często pozostają pod opieką krewnych – w głównej mierze kobiet, którym tradycyjnie przypisuje się pełnienie funkcji opiekuńczych.

Pozytywnie na zmianę położenia bezrobotnych na rynku pracy mogłoby wpłynąć stworzenie programu doszkalania i aktywizacji osób długotrwale pozostających bez zatrudnienia (np. takich, które pozostają niezatrudnione dłużej niż 12 miesięcy). Część programów powinna zostać skierowana do grup znajdujących się w szczególnie trudnym położeniu, np. długotrwale bezrobotnych kobiet albo osób niepełnosprawnych. Problem z powrotem lub wejściem na rynek pracy często wiąże się w ich przypadku z wyuczoną postawą bezradności i bierności, przekonaniem o niemożności zmiany swojego położenia, a także tradycyjnie określonymi wobec nich oczekiwaniami społecznymi. Wobec tego, w celu aktywizacji przedstawicieli tych grup, należy podjąć działania kompleksowe, oddziałujące nie tylko na osoby bezpośrednio dotknięte problemem długotrwałego bezrobocia, ale zarazem na całą lokalną społeczność, jej postawy i przekonania.

Warto jeszcze raz podkreślić, że pod względem bezrobocia sytuacja sołectwa Zławieś Wielka rysuje się korzystnie na tle gminy, jednak w sołectwach Zarośle Cienkie i Siemoń bezrobocie stanowi istotny problem. Najbardziej niepokojący jest w tym kontekście odsetek osób trwale bezrobotnych. Przedłużający się okres bezrobocia podwyższa ryzyko zagrożenia ubóstwem. Wynikające z braku zatrudnienia kłopoty natury ekonomicznej stanowią jedną z głównych przyczyn wykluczenia społecznego i utrwalają bierną postawę osób dotkniętych tym problemem. Należy podkreślić, że w tym przypadku ryzyko wykluczenia dotyczy całych rodzin.

Wykres 2. Problemy rynku pracy w sołectwach Zarośle Cienkie, Siemoń i Zławieś Wielka

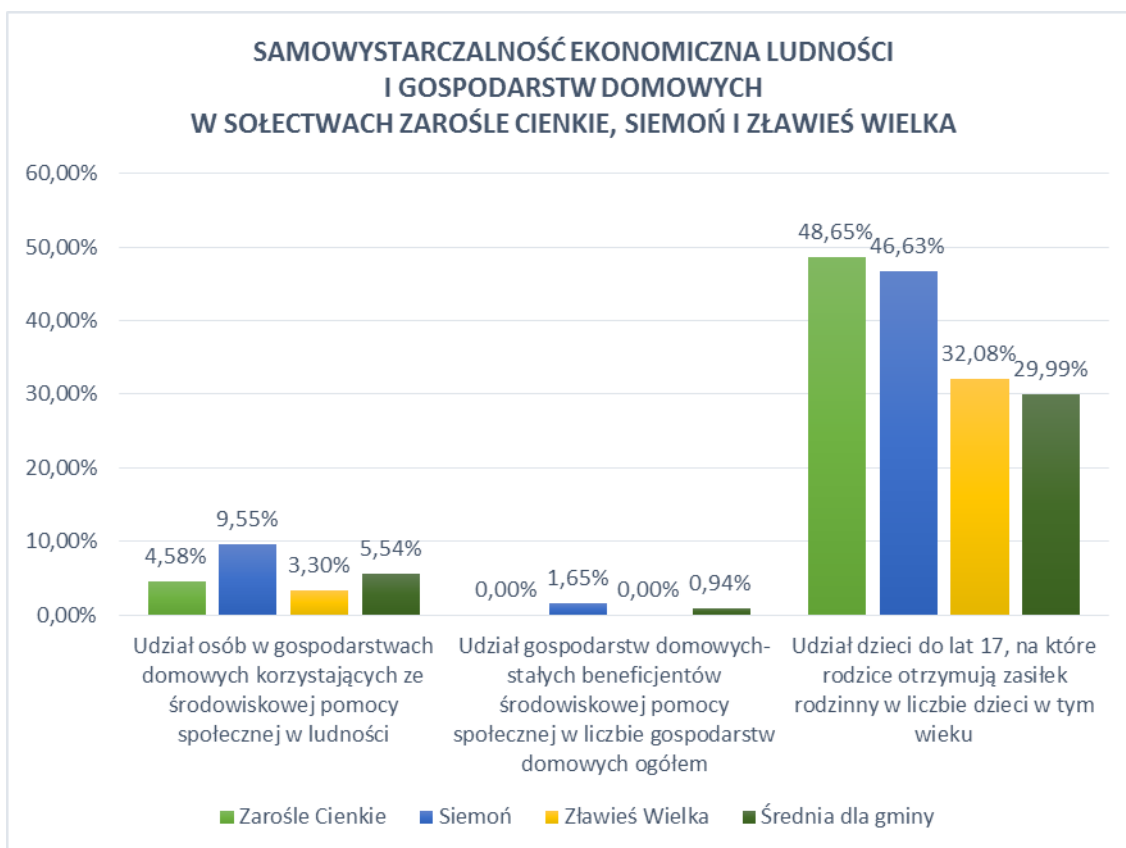

Źródło: Opracowanie własne

Długotrwale bezrobotni stanowią dużą część osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej. Według danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, opisujących stan z 31.12.2015 r. w sołectwie Zarośle Cienkie 4 rodziny (13 osób) pobierają świadczenia rodzinne, w sołectwie Siemoń – 21 rodzin (73 osoby), a w sołectwie Zławieś Wielka – 13 rodzin (32 osoby), natomiast liczba dzieci poniżej 17 roku życia, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny wynosi 36 osób w sołectwie Zarośle Cienkie, 68 osób w sołectwie Zławieś Wielka i 76 osób w sołectwie Siemoń (według danych z Urzędu Gminy Zławieś Wielka na 31.12.2015 r.). Głównym problemem diagnozowanych sołectw w tym kontekście jest liczba stałych beneficjentów świadczeń pomocy społecznej, których charakteryzuje postawa wyuczonej bezradności, bierność objawiająca się brakiem dążenia do zmiany swojego położenia oraz przekonanie, że wspieranie ich należy do obowiązków instytucji państwowych. Brak środków ekonomicznych i specyficzna postawa rodzin objętych opieką Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej ograniczają ich możliwości partycypacji w życiu publicznym i kulturalnym, zwiększając zagrożenie wykluczeniem poza nawias życia społecznego. W celu rozwiązania tego problemu gmina powinna podjąć działania aktywizacyjne wobec dzieci i młodzieży oraz dorosłych beneficjentów świadczeń pomocy społecznej, a także osób zagrożonych ubóstwem, w tym również problemem dziedziczenia biedy.

Niedostatek środków finansowych ogranicza dostęp młodzieży z ubogich rodzin do instytucji i zasobów, które są niezbędne do osiągnięcia lepszej pozycji społecznej, np. dodatkowych zajęć edukacyjnych lub uczestnictwa w kulturze, a także do kapitału społecznego – relacji i znajomości, które mogłyby pomóc w ich awansie społecznym. Nie bez znaczenia pozostaje środowisko, w jakim wzrasta młodzież – wykształcenie rodziców, ich kompetencje intelektualne, przekazywane przez nich wzorce, aspiracje i postawy wobec życia, które w przypadku rodzin dotkniętych ubóstwem często negatywnie wpływają na rozwój młodych ludzi. Utrwalanie biernej postawy, brak wyższych aspiracji oraz przekonanie o opiekuńczych obowiązkach państwa wobec obywateli, przekazywane w procesie wychowania można zrównoważyć poza środowiskiem rodzinnym. Organizowanie dodatkowych zajęć o charakterze edukacyjnym, szersze udostępnianie oferty kulturalnej oraz działania integracyjne, skierowane do młodzieży z różnych środowisk, mogą pozytywnie wpłynąć na poczucie wartości dzieci z wykluczonych społecznie rodzin i zachęcić je do stawiania sobie bardziej ambitnych celów.

Wykres 3. Samowystarczalność ekonomiczna ludności i gospodarstw domowych w sołectwach Zarośle Cienkie, Siemoń i Zławieś Wielka

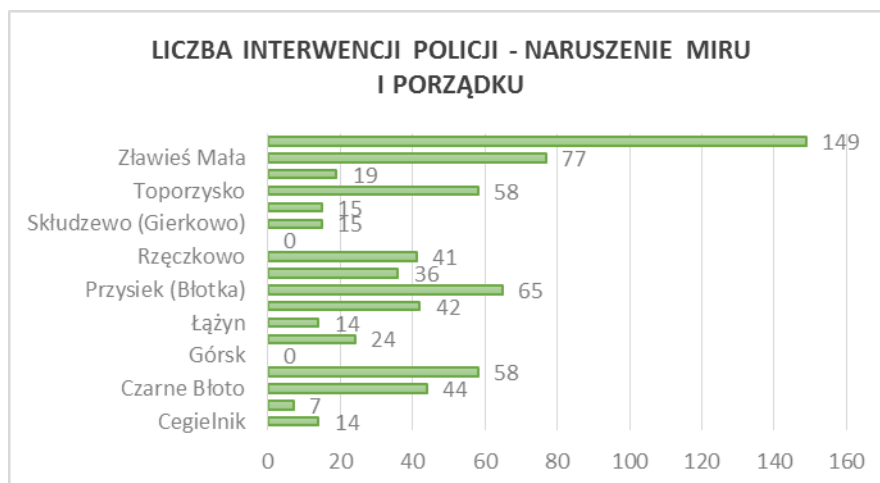
Źródło: Opracowanie własne

Obszar sołectw Zarośle Cienkie, Siemoń i Zławieś Wielka należy do rejonu obsługi szkół podstawowych i gimnazjum o niskim poziomie kształcenia, gdzie średnie wyniki sprawdzianu szóstoklasisty oraz egzaminu gimnazjalnego za lata 2013, 2014 i 2015 były niższe niż średni wynik tych egzaminów w województwie kujawsko-pomorskim. Problem ten dotyczy całej gminy i ma poważny wpływ na kształtowanie poziomu kapitału społecznego regionu. Stopień wykształcenia wpływa bowiem znacząco na zaangażowanie w sprawy publiczne, udział w życiu kulturalnym czy rozwój społeczeństwa obywatelskiego. Niski poziom kształcenia na obszarze sołectw Zarośle Cienkie, Siemoń i Zławieś Wielka negatywnie przekłada się na udział młodzieży, a w dalszej perspektywie także osób dorosłych, w życiu społecznym na poziomie lokalnym i ponadlokalnym. Podniesienie poziomu edukacji, np. przez stworzenie oferty zajęć pozalekcyjnych, kół zainteresowań lub warsztatów wyrównawczych, powinno stanowić zatem jeden z priorytetów gminy jako szansa na aktywizację społeczną mieszkańców. Nie wolno także zapominać, że kształtowanie pozytywnych postaw u dzieci i młodzieży szkolnej oddziałuje również na zachowanie osób

dorosłych. Przekazywane w domu wzorce i postawy mogą podlegać pewnym modyfikacjom, pod wpływem wiedzy nabytej przez najmłodszych jej członków, w toku edukacji szkolnej i wpływać pośrednio na zachowania rodziców i opiekunów.

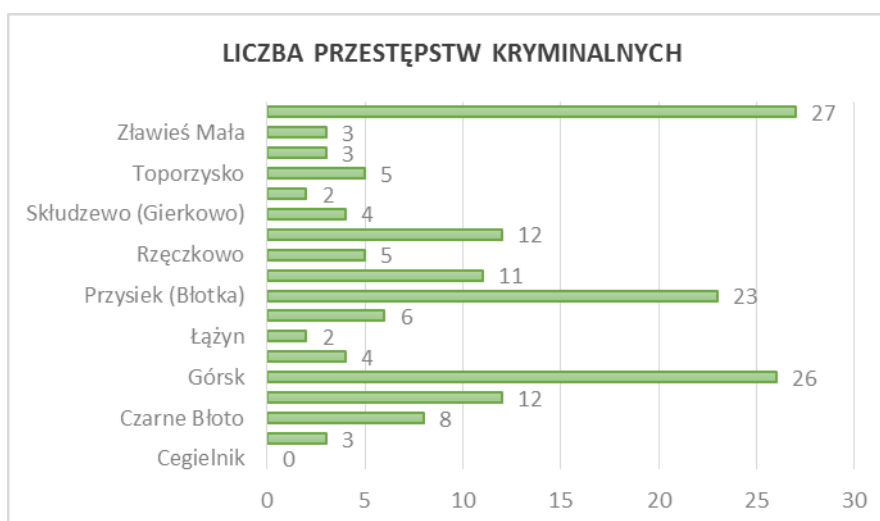
Pod względem przestępczości najgorsza w gminie jest sytuacja sołectwa Zławieś Wielka. Odnotowano w nim najwięcej interwencji policji związanych z zakłóceniem miru i porządku domowego oraz największą liczbę przestępstw kryminalnych. Zławieś Wielka jest także jedynym sołectwem, na terenie którego zarejestrowano przestępstwa lub wykroczenia popełnione przez osoby nieletnie w wieku 13-18 lat (2 przypadki). Szczegółowo liczbę przestępstw w poszczególnych sołectwach przedstawiają tabele 11 i 12.

Wykres 4. Liczba interwencji policji w zakresie naruszenia miru i porządku

Źródło: Opracowanie własne

Wykres 5. Liczba przestępstw kryminalnych

Źródło: Opracowanie własne

Wysokie wskaźniki dotyczące przestępczości w sołectwie Zławieś Wielka niekorzystnie wpływają na poczucie bezpieczeństwa jego mieszkańców. Szczególnie niepokojący jest fakt, że w Złejwsi Wielkiej odnotowano jedyne w gminie przypadki przestępstw popełnionych przez nieletnich. Oznacza to, że już w bardzo młodym wieku mieszkańcy sołectwa odczuwają skutki niedostatecznego zainteresowania ze strony rodziny oraz instytucji publicznych. Jak wiadomo, jedną z najczęstszych przyczyn przestępstw młodzieży jest zła sytuacja rodzinna (alkoholizm rodziców, ubóstwo, brak lub niewydolna opieka rodzicielska). W związku z tym ograniczenie problemów związanych z marginalizacją grup wykluczonych społecznie mogłyby wykluczyć występowanie tego rodzaju incydentów w przyszłości. Nie bez znaczenia pozostaje w tym kontekście aktywizacja młodzieży i skierowanie do niej atrakcyjnej oferty spędzania wolnego czasu. Poprawa warunków życia rodzinnego młodzieży wraz ze zwiększeniem wpływu szkoły i innych organizacji publicznych na ich życie przyczyniłoby się do skierowania aktywności młodych ludzi na inne tory, niewykluczone, że z korzyścią dla całej społeczności.

Ponadto działania związane z włączaniem osób marginalizowanych w życie społeczności oraz poprawą ich bytu mogłyby wpłynąć na obniżenie poziomu przestępczości na obszarze sołectwa i gminy także w odniesieniu do przestępstw popełnianych przez osoby dorosłe, w tym związanych z przemocą domową.

Podsumowując, niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu społecznym osób z grup wykluczonych społecznie oraz niski poziom kształcenia wpływają znacząco na obniżenie kapitału społecznego diagnozowanych sołectw oraz występowanie zjawisk patologicznych (np. przestępczości wśród młodzieży). Wobec tego należy podjąć działania o charakterze włączającym, aktywizujące społeczność lokalną i zwiększające świadomość obywatelską mieszkańców Złejwsi Wielkiej, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb osób w wieku poprodukcyjnym, kobiet, długotrwale bezrobotnych oraz młodzieży (przede wszystkim dzieci z rodzin dotkniętych lub zagrożonych ubóstwem).

6.2. Sfera gospodarcza

Sytuacja gospodarcza gminy Zławieś Wielka pozytywnie wyróżnia się na tle regionu – odnotowano tu najwięcej podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców (od 2012 r. corocznie ponad 900). Według danych z Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej w sołectwie Zarośle Cienkie zarejestrowanych jest 9 podmiotów, w sołectwie Siemoń – 27 podmiotów, a w sołectwie Zławieś Wielka – 76 podmiotów. W strukturze przedsiębiorstw zdecydowanie dominują jednostki prowadzące

działalność handlową oraz wykonujące drobne usługi, zaspokajające potrzeby miejscowej ludności. Na terenie sołectwa Zławieś Wielka znajduje się największy zakład przemysłowy w gminie, zajmujący się przetwórstwem owocowo-warzywnym (Marwit Sp. z o.o.). Przetwórstwo i usługi okołorolnicze stanowią ważną gałąź gospodarki sołectwa, ale warto zauważyć, że dobrze funkcjonuje tu również spółdzielczość, co świadczy o zaangażowaniu i potencjale lokalnych wytwórców i przedsiębiorców.

Nie w pełni wykorzystany jest potencjał tego obszaru, wynikający z korzystnych warunków dla rozwoju rolnictwa, a także dogodnej lokalizacji przy drodze krajowej nr 80 i między dwoma największymi miastami województwa, co stanowi poważny atut, zapewniając dostęp do lokalnych rynków zbytu i dobrą komunikację z resztą kraju. Słabością gospodarki diagnozowanych sołectw jest także niska innowacyjność przedsiębiorstw i brak instytucji działających na rzecz inkubacji przedsiębiorczości oraz wsparcia nowych i rozwijających się podmiotów gospodarczych. Hamuje to rozwój lokalnego rynku, zniechęca potencjalnych inwestorów oraz mieszkańców gminy, którzy mogliby rozwinąć na jej terenie własną działalność gospodarczą, ale wobec braku instytucjonalnego wsparcia dla swoich działań – rezygnują z nich.

Istotny problem stanowi słabość rynku pracy wynikająca z niskich kwalifikacji mieszkańców sołectw, które można by podnosić realizując kursy i szkolenia zawodowe dostosowane do potrzeb lokalnego rynku. Trzeba pamiętać, że większość dobrze wykształconych młodych ludzi o wysokich kwalifikacjach opuszcza gminę i decyduje się na życie w dużych miastach. Wpływa to niekorzystnie na jakość lokalnego rynku pracy, dlatego należy podjąć działania mające na celu zwiększenie atrakcyjności diagnozowanych sołectw dla młodych, dobrze wykształconych osób. Zapewnienie im możliwości zaspokojenia podstawowych potrzeb (mieszkania, opieka przedszkolna, edukacja dzieci, oferta spędzania wolnego czasu) mogłoby wpłynąć na ich decyzję o podjęciu pracy na terytorium gminy.

Warto ponadto zwrócić uwagę na walory środowiskowe sołectw Zarośle Cienkie, Siemoń i Zławieś Wielka oraz bogactwo lokalnej tradycji, kształtowanej w toku historii pod wpływem różnych kręgów kulturowych. Czynniki te stanowią o atrakcyjności turystycznej regionu, szczególnie wzięwszy pod uwagę rosnącą popularność przedsięwzięć związanych z poznawaniem lokalnych tradycji, powrotem do korzeni i życia na łonie przyrody. W tym kontekście Zławieś Wielka może zaoferować wiele atrakcji o charakterze krajoznawczym, rekreacyjnym oraz edukacyjnym, związanych z poznawaniem regionu. Rozwój turystyki może być szansą na zwiększenie gospodarczej aktywności mieszkańców sołectwa i pobudzić lokalny rynek pracy.

6.3. Sfera środowiskowa

Sołectwo Zławieś Wielka położone jest na obszarze Doliny Dolnej Wisły, objętej ochroną w ramach programu Natura 2000. Jest to teren o międzynarodowej wartości przyrodniczej, siedlisko wielu gatunków ptaków i szlak ich migracji. Rozciągające się wzdłuż Wisły łąki, pastwiska i pola mają dodatkowo walor krajobrazowy, przekładając się pozytywnie na atrakcyjność turystyczną regionu. Na terenie sołectwa znajdują się także lasy, stanowiące naturalne bogactwo regionu.

W sferze środowiskowej, na terenie sołectw Zarośle Cienkie, Siemoń i Zławieś Wielka koncentrują się problemy związane z zanieczyszczeniem powietrza szkodliwymi pyłami oraz benzopirenami, za których emisję odpowiada komunikacja samochodowa oraz spalanie węgla w starych lub źle wyregulowanych kotłach i piecach domowych. Znacznie przekroczony jest także dopuszczalny poziom stężenia ozonu. Wymienione powyżej gazy i pyły mają niekorzystny wpływ na zdrowie ludzi oraz stan środowiska naturalnego. Przekraczanie dopuszczalnych limitów stężeń stwarza zagrożenie zwiększonej liczby zachorowań na schorzenia warunkowane zanieczyszczeniami powietrza, a co za tym idzie – podniesienie kosztów leczenia mieszkańców sołectwa. Powstaje ponadto ryzyko degradacji środowiska naturalnego. Klasę powietrza, ze względu na stężenie niebezpiecznych dla zdrowia zanieczyszczeń, przedstawia tabela 13, gdzie (w skali od 1 do 3b) 1 odpowiada wartości najbardziej korzystnej, natomiast 3b – najbardziej niebezpiecznej dla zdrowia ludzi.

Tabela 8 Klasa jakości powietrza z uwzględnieniem zanieczyszczeń powietrza dla ochrony zdrowia ludzi

RODZAJ ZANIECZYSZCZENIA	KLASA JAKOŚCI POWIETRZA
SO ₂ dwutlenek siarki	1
No ₂ dwutlenek azotu	1
PM ₁₀ pył zawieszony	3b
PM _{2,5} pył zawieszony	3a
CO tlenek węgla	1
As arsen	1
Cd kadm	1
Ni nikiel	1
Pb ołów	1
BaP benzo(a)piren	3b

benzen	3b
O ₃ ozon	R3a

*Źródło: Opracowanie własne na podstawie:
„Pięcioletniej oceny jakości powietrza
atmosferycznego w województwie kujawsko-
pomorskim za lata 2009-2013”*

Obszar diagnozowanych sołectw odznacza się dużym potencjałem w zakresie wykorzystywania odnawialnych źródeł energii. Istniejące tu warunki stwarzają pole do wykorzystania różnorodnych źródeł, oferując wiele możliwości rozwoju alternatyw dla energii opartej na węglu. Sołectwa są zlokalizowane:

- w korzystnej strefie energetycznej wiatru,
- w strefie średnich wartości nasłonecznienia,
- na terenie okręgu geotermalnego grudziądzko-warszawskiego.

Warunki te dają sołectwom duży potencjał rozwoju energetyki wiatrowej, słonecznej i geotermalnej, które w dużym stopniu mogą uzupełniać energetykę węglową i wpłynąć na poprawę jakości powietrza w regionie. Jednocześnie stanowią pole dla nowych inwestycji i utworzenia nowych miejsc pracy w sektorze energetycznym.

Ze względu na rozwój rolnictwa i przemysłu przetwórczego, na terenie diagnozowanych sołectw odnotowano również największe w skali powiatu ilości odprowadzonych ładunków zanieczyszczeń w ściekach komunalnych i największą liczbę gospodarstw stosujących sztuczne nawozy. Oznacza to ryzyko zanieczyszczenia wód powierzchniowych związkami azotu pochodzącymi ze źródeł rolniczych. Obecnie klasa wód na terenie sołectw oceniona jest jako II i III, czyli dobra i umiarkowana, wobec czego należy przeciwdziałać dalszej ich degradacji i utrzymać dobry stan wód, a w dalszej perspektywie dążyć do jego poprawy. Zanieczyszczenie wód negatywnie odbije się na stanie całego ekosystemu i obniży atrakcyjność tego terenu zarówno z punktu widzenia jakości życia mieszkańców, jak i zainteresowania ze strony turystów oraz osób z dużych miast, które decydują się na osiedlenie na obszarach podmiejskich, ze względu na lepsze warunki naturalne.

Dodatkowy czynnik ryzyka, w kontekście ochrony środowiska naturalnego, stanowi niedostatecznie rozwinięta infrastruktura w obszarze sieci wodno-kanalizacyjnej i gazowej, której rozbudowa mogłaby wpłynąć korzystnie nie tylko na poprawę stanu środowiska, ale także na jakość życia mieszkańców.

Nie wolno pomijać również znaczenia świadomości ekologicznej mieszkańców obszaru rewitalizacji i całej gminy dla stanu środowiska naturalnego w regionie. Dodatkowe zajęcia

dla młodzieży w wieku szkolnym i dorosłych, mające na celu propagowanie postawy proekologicznej mogą mieć znaczący wpływ na poprawę kondycji otoczenia przyrodniczego.

Pomimo odnotowanych braków i wynikających z nich zagrożeń dla środowiska naturalnego, potencjał sołectw Zarośle Cienkie, Siemoń i Zławieś Wielka w sferze środowiskowej należy ocenić wysoko ze względu na ogólnie dobrą jakość powietrza, czystość wód oraz walory krajobrazowe. Czynniki te, przy odpowiedniej gospodarce i planowaniu działań, mogą stanowić szansę dla rozwoju turystyki oraz wzrostu atrakcyjności osiedleńczej, co znalazłoby odbicie w rozwoju usług branży turystycznej oraz dalszym przyroście liczby mieszkańców.

6.4. Sfera przestrzenno-funkcjonalna

W sferze przestrzenno-funkcjonalnej szczególnie zauważalna jest niewielka liczba obiektów o charakterze kulturalnym, które oferowałyby mieszkańcom atrakcyjne formy spędzania wolnego czasu oraz poszerzania kompetencji (np. zajęcia pozalekcyjne dla dzieci, kursy zawodowe dla osób dorosłych). Problem z zapleczem lokalowym dotyka także działających na obszarze sołectw organizacji pozarządowych oraz placówek oświatowych, które mogłyby wykorzystać odpowiednio przystosowaną przestrzeń w swoich działaniach. Warunki lokalowe często bowiem determinują charakter i skalę podejmowanych przez nie działań, a brak zaplecza infrastrukturalnego w znacznym stopniu je ogranicza. Na terenie sołectw wchodzących w skład obszaru rewitalizacji brakuje także terenu rekreacyjnego, szczególnie mocno zauważany w Złejwsi Wielkiej, który umożliwiłby aktywne spędzanie wolnego czasu przez przedstawicieli wszystkich grup wiekowych. Ponadto sprawne funkcjonowanie infrastruktury sportowej i rekreacyjnej sprzyja promocji zdrowego stylu życia i integracji różnych grup społecznych przez organizowanie zawodów, turniejów i innych imprez o charakterze sportowym i rekreacyjnym.

Na obszarze sołectw, wchodzących w skład obszaru rewitalizacji, brakuje placówek opieki przedszkolnej, co w znacznym stopniu przekłada się nie tylko na jakość życia mieszkańców, ale też na jakość rynku pracy i atrakcyjność osiedleńczą sołectwa. Brak żłobka, niedostateczna liczba przedszkoli, klubów bądź świetlic w znacznym stopniu ogranicza dostęp kobiet do rynku pracy, a często całkowicie uniemożliwia podjęcie aktywności zawodowej. Podobnie kształtuje się sytuacja w odniesieniu do ośrodków opieki dziennej przeznaczonych dla osób starszych i niesamodzielnych. Obok ośrodków specjalistycznych, zatrudniających wykwalifikowaną kadrę, brakuje przestrzeni, w której osoby starsze mogłyby spędzać wolny czas. Te braki w infrastrukturze dotyczą zresztą wszystkich mieszkańców,

którzy mają ograniczone możliwości spotykania się w przestrzeni publicznej, w celu spędzenia wspólnie czasu wolnego.

Na obszarze rewitalizacji znajduje się przestrzeń zdegradowana w postaci dawnej bazy pojazdów należącej wcześniej do Spółdzielni Kółek Rolniczych (SKR). Powierzchnia przestrzeni zdegradowanej w Złejwsi Wielkiej wynosi 5832 m², co oznacza, że stanowi ona 0,08% powierzchni tego sołectwa. Degradacji uległ stan techniczny budynku, garaży oraz placu manewrowego, wchodzących w skład funkcjonującego tu niegdyś oddziału spółdzielni. Ta nieużytkowana obecnie przestrzeń położona jest w bardzo atrakcyjnej lokalizacji, w centralnym punkcie miejscowości Zławieś Wielka. Zniszczony obiekt negatywnie wpływa na estetykę przestrzeni, która ze względu na położenie i znaczenie dla lokalnej społeczności powinna wyróżniać się pozytywnie. Znajdujące się na terenie dawnej bazy pojazdów zabudowania, wraz z atrakcyjnym położeniem (dogodny dojazd i bliskość szkoły oraz ośrodka administracji), składają się na potencjał przestrzeni zdegradowanej, która może być z powodzeniem zaadaptowana na potrzeby lokalnej społeczności, służąc aktywizacji mieszkańców sołectwa i gminy.

Zdjęcie 1. Dawna baza pojazdów SKR

Źródło fotografii: materiały własne

Zdjęcie 2. Dawna baza pojazdów SKR

Źródło fotografii: materiały własne

6.5 Sfera techniczna

Do istotnych problemów zdiagnozowanych w sferze technicznej zaliczyć należy niedostateczny stopień rozwinięcia sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz brak sieci gazowej, które przekładają się negatywnie na jakość życia mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz stan środowiska naturalnego.

Zlokalizowane na obszarze Złejwsi Wielkiej obiekty użyteczności publicznej wymagają remontów i modernizacji, np. w zakresie przystosowania do potrzeb osób niepełnosprawnych ruchowo oraz zaopatrzenia w niezbędne wyposażenie.

W zakresie infrastruktury drogowej zaznacza się zły stan nawierzchni dróg powiatowych i gminnych, a także zbyt mała liczba bezpiecznych ciągów komunikacyjnych przeznaczonych dla pieszych i rowerzystów oraz niewystarczające oświetlenie uliczne w niektórych miejscach diagnozowanych sołectw.

6.7 Analiza SWOT

W celu podsumowania i usystematyzowania informacji przedstawionych w szczegółowej diagnozie obszaru rewitalizacji przeprowadzono analizę SWOT. Jej wyniki w formie graficznej prezentuje tabela 9.

Tabela 9 Analiza SWOT - obszar rewitalizacji

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ➤ stosunkowo niskie bezrobocie ➤ działalność organizacji pozarządowych o zróżnicowanych profilach działania ➤ duża liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych ➤ dobra lokalizacja na terenie gminy i kraju ➤ zespół szkół z infrastrukturą sportową i astrobazą ➤ walory przyrodnicze i krajobrazowe (obszar Natura 2000) ➤ dobra jakość wód i powietrza 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ brak organizacji opieki dla seniorów ➤ utrudniony dostęp grup wykluczonych społecznie do rynku pracy ➤ brak organizacji opieki przedszkolnej ➤ wysoka na tle gminy przestępczość ➤ niski poziom kształcenia ➤ niska innowacyjności gospodarki ➤ słaby rynek pracy ➤ zanieczyszczenie powietrza ➤ niedobory w infrastrukturze wodno-kanalizacyjnej i instalacji gazowej ➤ zły stan dróg oraz mała liczba ciągów pieszych i rowerowych
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ➤ wzrost kapitału społecznego ➤ intensyfikacja działalności organizacji pozarządowych ➤ możliwość pozyskania środków na rozwój lokalnej społeczności z funduszy UE ➤ rozwój rolnictwa i przemysłu ➤ pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych ➤ rozwój turystyki ➤ wzrost atrakcyjności osiedleńczej ➤ rozwój innowacyjnych gałęzi gospodarki 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ marginalizacja grup wykluczonych społecznie ➤ starzenie się społeczeństwa ➤ zanieczyszczenie wód i powietrza ➤ spadek atrakcyjności sołectwa z punktu widzenia osób młodych ➤ wzrost bezrobocia ➤ obniżenie kapitału społecznego ➤ odpływ wykwalifikowanych pracowników

Źródło: Opracowanie własne

7. Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji

Obszar objęty działaniem interwencyjnym w ramach programu rewitalizacji dla gminy Zławieś Wielka będzie, po zrealizowaniu założonych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, obszarem ożywionym społecznie, kulturowo i gospodarczo.

Wykonanie głównego zadania założonego w programie – adaptacji nieużytkowanego obecnie terenu po bazie pojazdów Spółdzielni Kółek Rolniczych w Złejwsi Wielkiej na Gminne Centrum Aktywności Społecznej zaspokoi potrzeby lokalnej społeczności w zakresie dostępu do darmowych szkoleń i doradztwa dla osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym, pełnienia zadań statutowych organizacji pozarządowych, dostępu do stanowisk komputerowych z dostępem do internetu, spędzania wolnego czasu i rozwijania zainteresowań mieszkańców gminy. W efekcie przewiduje się ożywienie gospodarcze na poziomie lokalnym, wynikające z podniesienia kompetencji osób bezrobotnych i ich aktywizacji na polu poszukiwania zatrudnienia oraz ułatwienia kobietom dostępu do rynku pracy. Ponadto można spodziewać się wzrostu liczby nowych podmiotów gospodarczych, w związku z możliwością skorzystania z darmowego doradztwa w zakresie zakładania własnego przedsiębiorstwa oraz podniesieniem jakości lokalnego rynku pracy. Prognozowany wzrost zatrudnienia przełoży się na zmniejszenie problemu ubóstwa i wykluczenia społecznego, będącego jego skutkiem oraz wpłynie na zmniejszenie liczby mieszkańców korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Przystosowanie niszczonego obecnie budynku do pełnienia nowych funkcji oraz zagospodarowanie przylegającego do niego terenu poprawi estetykę przestrzeni publicznej w Złejwsi Wielkiej, polepszając wizerunek gminy w oczach mieszkańców i turystów.

Realizacja projektów w świetlicach wiejskich w Siemoniu i Zaroślu Cienkim wyeliminuje problemy związane z wykluczeniem społecznym oraz niskim poziomem kształcenia na terenie gminy. Utworzenie stanowisk komputerowych z dostępem do Internetu oraz organizowanie zajęć pozalekcyjnych z zakresu informatyki nie tylko upowszechni wiedzę na temat nowych technologii, ale wpłynie również na poprawę wyników nauczania innych przedmiotów, dzięki szerszemu dostępowi do informacji. Realizacja przedsięwzięcia zapobiegnie marginalizacji dzieci z rodzin ubogich lub dysfunkcyjnych i wyrówna ich szanse w dostępie do edukacji, a w dalszej perspektywie – na rynku pracy.

W wyniku realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych poprawi się sytuacja wszystkich mieszkańców gminy Zławieś Wielka. Aktywizacja społeczna mieszkańców będzie sprzyjała ożywieniu gospodarczemu i spadkowi bezrobocia. Zmniejszy się liczba osób uzależnionych od świadczeń pomocy społecznej oraz wykluczonych ze względu na ubóstwo. Wzrost

świadomości obywatelskiej przełoży się również na większe zainteresowanie sprawami lokalnej społeczności i zmotywuje mieszkańców gminy do działania w sferze publicznej. W efekcie wizerunek gminy Zławieś Wielka ulegnie znacznej poprawie i stanie się ona bardziej atrakcyjna także z punktu widzenia młodych, dobrze wykształconych osób.

8. Cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań, służące eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk

Określone poniżej cele rewitalizacji odpowiadają problemom zdiagnozowanym uprzednio na terenie gminy Zławieś Wielka, w szczególności na obszarze rewitalizacji, i stanowią pochodną wizji obszaru rewitalizacji po realizacji założonych w programie przedsięwzięć. Zostały sformułowane w odniesieniu do poszczególnych sfer, w których ujawniono stan kryzysowy, przede wszystkim do sfery społecznej i gospodarczej, a także technicznej. Ponadto cele rewitalizacji gminy Zławieś Wielka odpowiadają określonym w „Zasadach programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020” celom i oczekiwanym efektem rewitalizacji w regionie.

Głównym celem przedsięwzięć rewitalizacyjnych na terenie gminy Zławieś Wielka jest ożywienie społeczno-gospodarcze regionu. Osiągnięcie głównego rezultatu rewitalizacji zależy od realizacji celów szczegółowych: wzrostu aktywności społecznej mieszkańców gminy, zmniejszenia poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz ożywienia gospodarczego i poprawy jakości lokalnego rynku pracy. Cele przedsięwzięć rewitalizacyjnych planowanych na terenie gminy Zławieś Wielka przedstawia poniższy diagram.

Rysunek 3. Cele rewitalizacji gminy Zławieś Wielka

Cel: Ożywienie społeczno-gospodarcze gminy Zławieś Wielka		
Cel szczegółowy 1: Wzrost aktywności społecznej mieszkańców gminy	Cel szczegółowy 2: Zmniejszenie poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego	Cel szczegółowy 3: Ożywienie gospodarcze i poprawa jakości lokalnego rynku pracy

Źródło: Opracowanie własne

Cel szczegółowy 1: wzrost aktywności społecznej mieszkańców

Dla osiągnięcia tego celu podjęte zostaną działania ukierunkowane na zwiększenie zainteresowania mieszkańców sprawami gminy i zwiększenie ich aktywności na różnych

polach. W mającym powstać Gminnym Centrum Aktywności Społecznej, w ramach Programu Aktywności Lokalnej, organizowane będą kursy zawodowe, szkolenia z zakresu technik aktywnego poszukiwania pracy, doradztwo dla osób wykluczonych społecznie lub zagrożonych tego rodzaju wykluczeniem. Gminne Centrum Aktywności Społecznej będzie także forum dla lokalnej społeczności oraz miejscem, w którym swoją działalność będą mogły prowadzić organizacje pozarządowe.

Cel szczegółowy 2: zmniejszenie poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego

W celu realizacji powyższego celu zostaną podjęte działania mające za zadanie:

- aktywne włączenie mieszkańców gminy, z myślą o promowaniu równych szans, aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i zwiększaniu szans na zatrudnienie,
- wspieranie rewitalizacji gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach wiejskich.

Gminne Centrum Aktywności Społecznej będzie prowadziło działania, które ukierunkowane zostaną na wzrost kwalifikacji zawodowych oraz świadomości gminnej społeczności. Aktywizacja społeczna mieszkańców będzie sprzyjała ożywieniu gospodarczemu, wyrównaniu szans na rynku pracy oraz spadkowi bezrobocia. Zmniejszy się liczba osób uzależnionych od świadczeń pomocy społecznej oraz wykluczonych ze względu na ubóstwo. Wzrost świadomości obywatelskiej przełoży się również na większe zainteresowanie sprawami lokalnej społeczności i zmotywuje mieszkańców gminy do działania w sferze publicznej.

Cel szczegółowy 3: ożywienie gospodarcze i poprawa jakości lokalnego rynku pracy

Przewidywane do realizacji działania rewitalizacyjne w swoim założeniu mają zapewnić zmniejszenie lub zniwelowanie zdiagnozowanych problemów, zaktywizować społecznie i gospodarczo lokalną społeczność, zapewniając włączenie w życie Gminy także osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, tym samym wpływając na zrównoważony rozwój całej Gminy.

Realizacja wskazanego celu przyczyni się do: aktywizacji osób bezrobotnych z terenu Gminy poprzez tworzenie nowych miejsc pracy i wzrost integracji społecznej mieszkańców, a w rezultacie do zmniejszenia się bezrobocia na terenie Gminy. Dodatkowo organizowane kursy zawodowe, szkolenia z zakresu technik aktywnego poszukiwania pracy, doradztwo dla osób wykluczonych społecznie lub zagrożonych tego rodzaju wykluczeniem, spowodują wzrost kwalifikacji oraz wiedzy mieszkańców, którym łatwiej będzie poszukiwać pracę.

Wskazane działania spowodują również wzrost aktywizacji gospodarczej i zawodowej

mieszkańców. Cel ten będzie realizowany poprzez m.in. promowanie przedsiębiorczości mieszkańców oraz wsparcie integracji społecznej na rzecz aktywizacji zawodowej, a także poprawę stanu infrastruktury publicznej dla celów rozwoju społeczno-gospodarczego mieszkańców, co wpisuje się w przedmiotowy projekt.

W celu monitorowania realizacji podstawowych założeń Programu Rewitalizacji w poniższej tabeli przedstawiono wskaźniki.

Tabela 10. Wskaźniki osiągnięć dla realizacji Programu Rewitalizacji Gminy Zławieś Wielka na lata 2016-2023

Wyszczególnienie	Wartość w roku 2023
Nowoutworzone miejsca pracy	1
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	2
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna	5
Liczba osób z grup defaworyzowanych objętych wsparciem	10
Osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objęte wsparciem w programie tworzenia, wspierania i animowania aktywnej integracji o charakterze środowiskowym oraz aktywności społecznej i obywatelskiej	25
Liczba osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym u których wzrosła aktywność społeczna po opuszczeniu programu tworzenia, wspierania i animowania aktywnej integracji o charakterze środowiskowym oraz aktywności społecznej i obywatelskiej	20
Liczba wspartych obiektów infrastrukturalnych, zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	1
Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją [km ²]	23,57

Źródło: Opracowanie własne

9. Lista planowanych projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Tabela 11. Zestawienie projektów rewitalizacyjnych.

Obszar rewitalizacji	Przedsięwzięcie	Opis projektu							
		Projekt	Typ projektu	Podmioty realizujące projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja (miejsce przeprowadzania danego projektu)	Szacowana wartość projektu	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
CEL REWITALIZACJI: Ożywienie społeczno-gospodarcze gminy Zławieś Wielka									
Kierunek działań: Wzrost aktywności społecznej mieszkańców gminy									
Obszar rewitalizacji: SOŁECTWO	Rewitalizacja społeczna sołectwa Zławieś Wielka	Gminne Centrum Aktywności Społecznej	infrastrukturalny	UG	Stworzenie Centrum Aktywności Społecznej na terenie i w budynkach po byłej bazie Siedziby Kółek Rolniczych – remont budynku z terenem przyległym na którym powstaną tereny rekreacyjne na potrzeby mieszkańców.	Zławieś Wielka (teren po byłej bazie SKR)	1 mln 100 tys zł	Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach - 1	Protokół końcowego odbioru robót
	Rewitalizacja społeczna sołectwa Zławieś Wielka	Gminne Centrum Aktywności Społecznej	społeczny	UG	W mającym powstać Gminnym Centrum Aktywności Społecznej w ramach Programu Aktywności Lokalnej organizowane będą kursy zawodowe, szkolenia z zakresu technik aktywnego poszukiwania pracy, doradztwo dla osób wykluczonych społecznie lub zagrożonych tego rodzaju wykluczeniem.	Zławieś Wielka (teren po byłej bazie SKR)	150 tys zł	Liczba uczestników – 25.	Dane własne/ankieta monitorująca

„Program Rewitalizacji Gminy Zławieś Wielka na lata 2016-2023”

					Gminne Centrum Aktywności Społecznej będzie także forum dla lokalnej społeczności oraz miejscem, w którym swoją działalność będą mogły prowadzić organizacje pozarządowe. W celu monitorowania realizacji podstawowych założeń Programu Rewitalizacji w tabeli przedstawiono wskaźniki				
Kierunek działań: Zmniejszenie poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego									
Rewitalizacja społeczna sołectwa Zarośle Cienkie	Świetlica środowiskowa	społeczny	UG	1) działania edukacyjne, 2) działania organizujące czas wolny 3) działania profilaktyczne	Zarośle Cienkie	10 tys zł	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie - 10	Dane własne/ankieta monitorująca	
Kierunek działań: Ożywienie gospodarcze i poprawa jakości lokalnego rynku pracy									
Rewitalizacja społeczna sołectwa Siemoń.	Klub Pracy	społeczny	UG	Przewidziane są działania w zakresie : 1) Szkoleń, 2) Grupowych zajęć aktywizacyjnych, 3) Dostępu do informacji, 4) Indywidualnych konsultacji, 5) Pomocy w poszukiwaniu pracy i samozatrudnienia 6) Platforma – gminna baza miejsc pracy	Świetlica wiejska w Siemoniu.	80 tys zł	Liczba uczestników – 20.	Dane własne/ankieta monitorująca	

10. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym PR

Komplementarność projektów rewitalizacyjnych w gminie Zławieś Wielka ma na celu wzmocnienie ich korzystnego oddziaływania. Komplementarność projektów zachowana jest na następujących płaszczyznach:

- komplementarność przestrzenna,
- komplementarność problemowa,
- komplementarność proceduralno – instytucjonalna,
- komplementarność finansowa.

Komplementarność przestrzenna – lokalizacja projektów została dobrana w taki sposób, aby efektywnie wpływać na obszar dotknięty kryzysem. Została zastosowana koncentracja terytorialna projektów, co służyć ma wzajemnemu wzmocnieniu ich oddziaływania.

Komplementarność problemowa – projekty rewitalizacyjne zostały dobrane w taki sposób, aby uzyskać ich wzajemne dopełnianie tematyczne, co sprawia, że realizacja projektów rewitalizacyjnych wpłynie na poprawę sytuacji, na obszarze dotkniętym kryzysem, w kilku zasadniczych aspektach – społecznym, przestrzenno - funkcjonalnym oraz gospodarczym.

Komplementarność finansowa – koszty zaplanowanych w ramach procesów rewitalizacyjnych projektów ponoszone będą ze środków EFRR, EFS oraz środków własnych Gminy Zławieś Wielka. Komplementarność finansowa przedstawiona została szczegółowo w rozdziale 12 PR – Szacunkowe ramy finansowe w odniesieniu do głównych i uzupełniających projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Plan finansowania stworzony został w oparciu o zasadę jak największej efektywności kosztowej rozumianej jako najkorzystniejszy stosunek realizacji celów względem poniesionych kosztów.

Komplementarność proceduralno – instytucjonalna oznacza, że system zarządzania programem rewitalizacji został opracowany w sposób pozwalający na współpracę i uzupełnianie się działań wszystkich podmiotów zaangażowanych w jego realizację oraz wsparcie ich efektywności, dzięki koordynacji ich prac. Struktura organizacyjna i podział zadań w zakresie zarządzania procesem rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 13 PR - System zarządzania realizacją programu rewitalizacji.

12. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców oraz innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji

Partycypacja społeczna w procesie rewitalizacji obejmuje społeczność mieszkańców gminy, którzy dzięki swojemu wkładowi uczestniczą w procesie rewitalizacji na wszystkich etapach jego realizacji, czyli:

- programowaniu,
- konsultowaniu,
- wdrażaniu,
- ewaluacji,

a także, szczególną rolę w monitorowaniu efektów realizacji założeń Programu Rewitalizacji.

Spółeczność osób, których w sposób bezpośredni dotyczyć będą zmiany związane z wprowadzeniem Programu Rewitalizacji i którzy zaproszeni zostali do wzięcia udziału w jego realizacji, to interesariusze rewitalizacji, między którymi należy wymienić w szczególności:

- mieszkańców, użytkowników wieczystych, właścicieli oraz zarządców nieruchomości z obszaru rewitalizacji gminy Zławieś Wielka, czyli sołectw: Zarośle Cienkie, Siemoń i Zławieś Wielka,
- pozostałych mieszkańców gminy,
- podmioty gospodarcze działające, lub mające w planach prowadzić działalność w gminie Zławieś Wielka,
- organizacje pozarządowe, koła zainteresowań, stowarzyszenia oraz związki nieformalne działające lub mające zamiar rozpocząć działalność na obszarze rewitalizacji Gminy Zławieś Wielka,
- Samorząd Gminy oraz organy władzy publicznej.

Samorząd Gminy Zławieś Wielka podjął działania, aby w proces konsultowania Programu Rewitalizacji zaangażować jak najszersze grono beneficjentów, poprzez organizowanie akcji promocyjno – informacyjnej. Wykorzystane kanały dotarcia do interesariuszy to:

- plakaty w Urzędzie Gminy oraz głównych punktach na terenie gminy,
- ogłoszenie na stronie internetowej,
- informacja w prasie lokalnej,
- system powiadamiania SISMS.

Zorganizowane przez Samorząd Gminy spotkania z interesariuszami, oprócz funkcji informującej o przebiegu prac, miały na celu zbieranie uwag oraz propozycji zmian względem

proponowanych zapisów (np. diagnozy, wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizacji) oraz planów dotyczących możliwych do zrealizowania projektów. Wykorzystano następujące formy włączenia społecznego:

- dyskusja,
- warsztaty,
- możliwość zgłaszania uwag pisemnych,
- zbieranie uwag ustnych.

Proces konsultacji podzielony został na trzy etapy, związane z potrzebą poczynienia ustaleń odnośnie trzech bloków tematycznych:

- diagnoza problemów i potencjału gminy Zławieś Wielka; wyznaczenie obszaru zdegradowanego oraz jego delimitacja – obszar rewitalizacji; wstępne określenie kierunków działań rewitalizacyjnych,
- konsultowanie Programu Rewitalizacji dla gminy Zławieś Wielka,
- określenie zasad powołania oraz działania Zespołu ds. opracowania Programu Rewitalizacji.

Podczas wszystkich etapów konsultacji, z których każdy trwał minimum 21 dni, uruchomiona została możliwość elektronicznego zgłaszania uwag, dotyczących konsultowanego zagadnienia oraz wypełnienia ankiety. Podczas wszystkich etapów konsultacji prowadzona była również ocena samego procesu prowadzenia konsultacji.

Zdjęcie 3. Ogłoszenie o konsultacjach społecznych na stronie Urzędu Gminy Zławieś Wielka

The screenshot shows the website of Gmina Zławieś Wielka. At the top, there is a navigation menu with links: Start, Aktualności, Gmina, **Urząd Gminy**, Rada Gminy, Jednostki Organizacyjne, Sport i Rekreacja, and Wybory. The main content area features a header for a public consultation: "ogłasza konsultacje społeczne na potrzeby opracowania Programu Rewitalizacji Gminy Zławieś Wielka na lata 2016-2023". The text of the announcement is as follows:

Uprzejmię informujemy, że z dniem 7 lipca 2016 roku Gmina Zławieś Wielka w ramach projektu „Infostrada Kujaw i Pomorza – usługi w zakresie e-Administracji i Informacji Przestrzennej” uruchomiła nowy Biuletyn Informacji Publicznej pod adresem: <http://bip.zlawies.pl/>

Gmina Zławieś Wielka opracowuje Program Rewitalizacji na lata 2016-2023. Jest to bardzo ważny dokument, od którego zapisów będzie zależało to, na co zostanie wydana znacząca ilość środków UE przewidziana w okresie programowania 2014-2020 dla gminy.

Przedmiotem konsultacji jest analiza sytuacji społeczno-gospodarczej gminy Zławieś Wielka, obszarów wymagających wsparcia (tzw. zdegradowanych) oraz obszarów typowanych do rewitalizacji.

Konsultacje będą prowadzone w okresie od 20 lipca 2016 r. do 10 sierpnia 2016 r., na obszarze gminy Zławieś Wielka, w formie badania ankietowego.

Konsultacje mają na celu zebranie od mieszkańców gminy Zławieś Wielka uwag, opinii i propozycji, które można zgłaszać poprzez:

Kontakt

Source: www.zlawies.pl

Po przyjęciu Programu Rewitalizacji dla Gminy Zławieś Wielka na lata 2016- 2023 prace dotyczące partycypacji społecznej nie zostają zakończone. Najpóźniej 2 miesiące po

uchwaleniu niniejszego dokumentu zostaną ustalone przez wójta Gminy Zławieś Wielka zasady powołania i funkcjonowania Zespołu ds. Realizacji Programu Rewitalizacji (ZRPR).

W zespole zapewniony jest udział przedstawicieli różnych grup interesariuszy. Wybór kandydatów odbędzie się pod nadzorem władz Gminy, na specjalnym spotkaniu elekcyjnym, na którym zasadą większości głosów wyłoniony zostanie skład ZRPR, którego rola zostanie omówiona w rozdziale 14 niniejszego dokumentu.

13. Szacunkowe ramy finansowe w odniesieniu do głównych i uzupełniających projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Tabela 12. Szacunkowe ramy finansowe projektów.

Obszar rewitalizacji	Termin realizacji projektu	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu	Podmiot Realizujący projekt	Szacowana wartość projektu	Poziom dofinansowania		Źródło finansowania			
						%	zł	Dotacja EFS	Dotacja EFRR	Budżet Gminy	Środki prywatne
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Sołectwo Zławieś Wielka	2017 - 2019	Stworzenie „Gminnego Centrum Aktywności Społecznej”	Infrastrukturalny	Gmina Zławieś Wielka	1 mln 100 tys zł	85	935 tys zł	-	Tak	Tak	-
	2018 - 2020	Gminne Centrum Aktywności Społecznej w Złejwsi Wielkiej	Społeczny	Gmina Zławieś Wielka	150 tys zł	85	127,5 tys zł	Tak	-	Tak	-
Sołectwo Zarośle Cienkie	2018 - 2020	Świetlica środowiskowa	Społeczny	Gmina Zławieś Wielka	10 tys zł	85	8,5 tys zł	Tak	-	Tak	-
Sołectwo Siemień	2018 - 2020	Klub pracy	Społeczny	Gmina Zławieś Wielka	80 tys zł	85	68 tys zł	Tak	-	Tak	-

Źródło: Opracowanie własne

14. System zarządzania realizacją programu rewitalizacji

Zarządzanie procesem rewitalizacji zaplanowane zostało z uwzględnieniem zasady komplementarności proceduralno – instytucjonalnej.

W fazie opracowywania Programu Rewitalizacji powołany został Zespół ds. opracowania Programu Rewitalizacji, którego pracami kierował wójt gminy Zławieś Wielka. Zespół ten zostanie rozwiązany z chwilą ostatecznego przyjęcia Programu Rewitalizacji Gminy.

Realizacja projektu pod względem instytucjonalnym prowadzona będzie przez

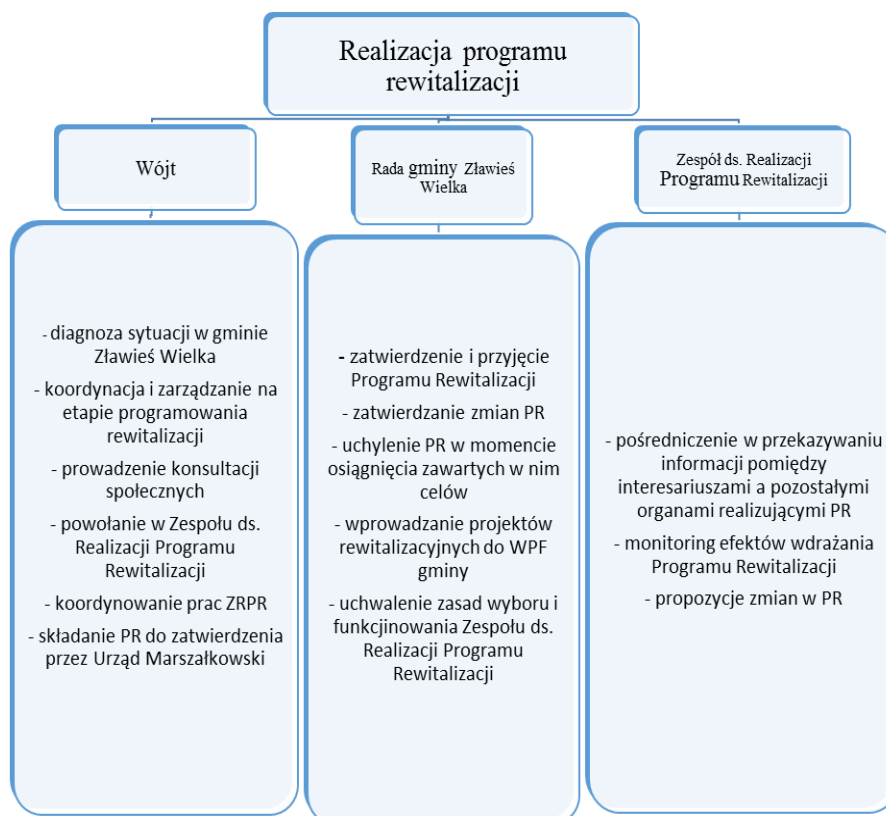
następujące podmioty:

- Wójt gminy Zławieś Wielka,
- Rada gminy Zławieś Wielka,
- Zespół ds. Realizacji Programu Rewitalizacji (ZRPR).

Koordynowaniem działań tych podmiotów zajmował się będzie wójt gminy Zławieś Wielka, oraz wyznaczony pracownik Urzędu Gminy – asystent koordynatora. Do zadań asystenta koordynatora należało będzie przede wszystkim wsparcie współpracy pomiędzy poszczególnymi jednostkami odpowiedzialnymi za proces rewitalizacji oraz zadania polegające na:

- organizowaniu promocji i informacji związanej z Programem Rewitalizacji,
- opracowanie systemu sprawozdawczości oraz realizacja zadań z nią związanych,
- udział w nadzorowaniu przebiegu wdrażania PR poprzez okresowe wizyty w miejscach realizacji,
- projektowanie aktualizacji PR,
- pozyskiwanie funduszy na realizację poprzez przygotowywanie i składanie wniosków.

Schemat 1. Obowiązki podmiotów wchodzących w skład systemu rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne

Harmonogram realizacji Programu Rewitalizacji w Gminie Zławieś Wielka

Tabela 13. Realizacja Programu Rewitalizacji - harmonogram

Działania/rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Opracowywanie Programu Rewitalizacji								
Konsultowanie PR								
Informacja i promocja								
Wdrażanie PR – projekty „miękkie”								
Wdrażanie PR – projekty „twarde”								
Monitoring PR								
Ewaluacja PR								

Źródło: Opracowanie własne

15. System monitoringu i oceny skuteczności działań oraz system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu PR

Monitoring efektów osiąganych podczas wprowadzania w życie założeń Programu Rewitalizacji dla Gminy Zławieś Wielka jest elementem kluczowym. Zadanie to, polegające na kontrolowaniu i nadzorze prac, a także związaną z tym sprawozdawczością, powierzone będzie Zespołowi ds. Realizacji Programu Rewitalizacji. Zespół ten, którego zadania opisano w rozdziale dotyczącym zarządzania procesem rewitalizacji, powołany zostanie w ciągu 2 miesięcy od ostatecznego uchwalenia Programu Rewitalizacji.

W skład ZRPR wchodzić będą osoby wskazane przez władze samorządowe Gminy Zławieś Wielka wraz z wydelegowanym pracownikami Gminy oraz wybranymi podczas spotkania elekcyjnego z mieszkańcami, przedstawicielami organizacji samorządowych, przedsiębiorcami i innymi podmiotami funkcjonującymi na terenie Gminy Zławieś Wielka. Schemat postępowania odnośnie monitoringu został przedstawiony na poniżej:

Schemat 2. Monitoring i ewaluacja Programu Rewitalizacji Gminy Zławieś Wielka

Źródło: Opracowanie własne

W uzasadnionych przypadkach, w tym na bazie wyników monitoringu / ewaluacji, Program Rewitalizacji Gminy Zławieś Wielka na lata 2016 – 2023 będzie aktualizowany na wniosek:

- wójta
- min. 2/3 członków ZRPR
- min. 200 przedstawicieli grup interesariuszy z OR.

Załącznik 1: Podsumowanie badania ankietowego mieszkańców Gminy Zławieś Wielka

ETAP I. DIAGNOZOWANIE I WYZNACZANIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I PROPOZYCJI OBSZARU REWITALIZACJI

Respondentów wybrało odpowiedź (%)	1. Proszę wskazać max. 5 najważniejszych silnych stron Gminy Zławieś Wielka (potencjał):
79	Duża atrakcyjność gminy dla osób pracujących w Bydgoszczy i Toruniu
21	Dodatnie saldo migracji ludności
100	Dobre położenie geograficzne pomiędzy największymi miastami regionu i przy drodze krajowej nr 80
0	Stosunkowo niski poziom bezrobocia
0	Niski na tle regionu odsetek osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej
50	Bogactwo historyczno-kulturowe regionu
7	Sprawne działanie organizacji pozarządowych
0	Inne

Respondentów wybrało odpowiedź %	2. Proszę wskazać max. 5 największych słabości Gminy Zławieś Wielka (problemy):
14	Utrudniony dostęp kobiet do rynku pracy
36	Brak zorganizowanych form opieki dla osób starszych i mechanizmów ich aktywizacji
14	Wzrost przestępczości
64	Mała atrakcyjność gminy dla osób młodych (brak oferty spędzania wolnego czasu, mała atrakcyjność lokalnego rynku pracy)
14	Problem stałych beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej
29	Niedostateczna względem potrzeb ilość placówek wychowania przedszkolnego
14	Brak lub niska skuteczność systemów wsparcia grup marginalizowanych
43	Alkoholizm – społeczne przyzwolenie na spożywanie alkoholu i brak świadomości w zakresie profilaktyki i leczenia uzależnień
14	Inne: brak boiska do piłki nożnej w Czarnowie, brak gazociągu, brak dostępu do komunikacji podmiejskiej brak wsparcia przedsiębiorczości

Respondentów wybrało odpowiedź (%)	3. Proszę wskazać max. 5 najważniejszych szans dla Gminy Zławieś Wielka:
57	Wzrost atrakcyjności osiedleńczej gminy
36	Wzrost poziomu kapitału społecznego
36	Rewitalizacja terenów zdegradowanych
64	Możliwość pozyskania znacznych środków z UE na potrzeby lokalnego rozwoju
43	Wzrost atrakcyjności turystycznej gminy
0	Wzrost atrakcyjności osiedleńczej gminy
50	Zwiększająca się liczba mieszkańców gminy
29	Rosnąca świadomość ekologiczna
36	Poprawa jakości rynku pracy
36	Rozwój sieci internetowej
0	Inne

Respondentów wybrało odpowiedź (%)	4. Proszę wskazać max. 5 najważniejszych zagrożeń dla Gminy Zławieś Wielka:
21	Starzenie się społeczeństwa
50	Odływ młodzieży z gminy
36	Wykluczenie z życia społecznego osób starszych, bezrobotnych i niepełnosprawnych
57	Wzrost patologicznych zachowań wśród młodzieży (przestępczość, sięganie po używki)
14	Drenaż kapitału społecznego przez duże miasta
36	Zanieczyszczenie środowiska naturalnego
7	Inne: powodzie

Respondentów wybrało odpowiedź (%)	6. Do której z poniższych grup Pan/Pani należy?:
93	Mieszkaniec Gminy
	Nie podano lokalizacji 21%
	Czarne Błoto 43%
	Czarnowo 14%
	Zławieś Wielka 14%
29	Właściciel/użytkownik wieczysty/zarządzający nieruchomością w Gminie?
	Czarne Błoto 21%
	Czarnowo 7%
0	Osoba prowadząca działalność gospodarczą w Gminie, w tym rolnik
0	Osoba planująca prowadzenie działalności gospodarczej w Gminie, w tym rolnik

0	Osoba prowadząca działalność społeczną w Gminie
7	Osoba planująca prowadzenie działalności społecznej w Gminie Zławieś Wielka
0	Osoba reprezentująca jednostkę samorządu terytorialnego/organ władzy publicznej?
0	Żadna z powyższych

**Respondentów
wybrało
odpowiedź
(%)** **7. Proszę podać swoją
płeć:**

50	Kobieta
50	Mężczyzna

**8. Średnia wieku ankietowanych
(spośród osób, które podały swój wiek)**

51

**Respondentów
wybrało
odpowiedź (%)** **9. Skąd chciał(a)by Pan(i) czerpać informacje o programie
rewitalizacji i działaniach związanych z opracowaniem tego
programu? [można wskazać więcej niż 1 odpowiedź]**

71	Spotkania osobiste
14	Telewizja
7	Radio
21	Prasa
57	Strony WWW
36	Poczta elektroniczna
14	Poczta tradycyjna
36	Słupy/tablice ogłoszeniowe
7	Inna forma, która?: S.M.

**Respondentów
wybrało** **1. Jak ocenia Pani/Pan prowadzone na potrzeby programu
rewitalizacji konsultacje społeczne?**

odpowiedź (%)	
0	1 – bardzo źle
7	2
21	3
36	4
14	5 – bardzo dobrze
0	brak odpowiedzi

11. Co zmienił(a)by Pani/Pan w prowadzonych na potrzeby programu rewitalizacji konsultacjach społecznych?

Więcej informacji dla mieszkańców

ETAP II. OPRACOWANIE PROGRAMU REWITALIZACJI oraz ETAP III. USTALENIE ZASAD POWOŁANIA I FUNKCJONOWANIA ZESPOŁU DS. REALIZACJI PROGRAMU REWITALIZACJI

Respondentów wybrało odpowiedź (%)	1. Czy Pani/Pan zgadza się z wyznaczonym obszarem zdegradowanym na terenie Gminy, który obejmuje: sołectwa Zławieś Wielka, Cegielnik, Cichoradz, Czarnowo, Gutowo, Łążyn, Pędzewo, Rzęczkowo, Siemoń, Skłudzewo, Toporzysko i Zarośle Cienkie
95,7	TAK
4,3	NIE (uzasadnienie) - proponowany inny wybór wskaźników

Respondentów wybrało odpowiedź (%)	2. Czy Pani/Pan zgadza się z wyznaczonym obszarem rewitalizacji na terenie Gminy, który obejmuje sołectwa: Siemoń, Zarośle Cienkie i Zławieś Wielka.
95,7	TAK
4,3	NIE - przy wyborze innych wskaźników obszar zdegradowany objąłby inne sołectwa

Respondentów wybrało odpowiedź (%)	3. Czy Pani/Pan zgadza się z wyznaczonym celem głównym, który brzmi: „Ożywienie społeczno-gospodarcze gminy Zławieś Wielka”:
100,0	TAK

0,0	NIE (uzasadnienie)
------------	---------------------

Respondentów wybrało odpowiedź (%)	4. Czy Pani/Pan zgadza się z następującymi proponowanymi działaniami rewitalizacyjnymi: a) Utworzenie Gminnego Centrum Aktywności Społecznej (na terenie dawnej bazy Spółdzielni Kółek Rolniczych w Złejwsi Wielkiej) – stworzenie stanowisk komputerowych wraz z udostępnieniem bezpłatnego Internetu b) Prowadzenie zajęć przez animatorów, doradztwo dla osób wykluczonych społecznie, spotkania NGO (w CAS w Złejwsi Wielkiej) c) Utworzenie po 3 stanowisk komputerowych w świetlicach w Siemoniu i Zaroślu Cienkim d) Prowadzenie zajęć informatycznych przez animatorów kultury w Siemoniu i Zaroślu Cienkim
91,3	TAK
4,3	NIE - zaproponowane projekty nie przyczynią się do realizacji celu „ożywienie społeczno – gospodarcze”. Należy bardziej zaakcentować wspieranie przedsiębiorczości

Respondentów wybrało odpowiedź (%)	5. W jaki sposób powinni być wybierani członkowie Zespołu ds. Realizacji Programu Rewitalizacji
21,7	spotkanie elekcyjne
47,8	głosowanie online
13,0	głosowanie na kartach wyborczych w wyznaczonym punkcie
13,0	inne ...

Respondentów wybrało odpowiedź (%)	6. Jakie grupy powinny reprezentować osoby wchodzący w skład Zespołu ds. Realizacji Programu Rewitalizacji
65,2	organizacje społeczne
39,1	przedsiębiorców
78,3	mieszkańców
39,1	władze samorządowe
8,7	inne ...

Respondentów wybrało odpowiedź (%)	7. Ile osób powinien liczyć Zespół ds. Realizacji Programu Rewitalizacji
0	3 - 4 osoby

56,5	5 - 6 osób
26,1	7 - 8 osób
13,0	9-10 osób
0	więcej

Respondentów wybrało odpowiedź (%)	8. Ile lat powinna trwać kadencja Zespołu ds. Realizacji Programu Rewitalizacji
4,3	rok
13,0	2 lata
65,2	4 lata
8,7	więcej

Respondentów wybrało odpowiedź (%)	9. Do której z poniższych grup Pan/Pani należy?:
56,5	Mieszkaniec Gminy Zławieś Wielka 18,2% Zławieś Mała 9% Łążyn 18,2% Siemoń 18,2% Rzęczkowo 4,5% Toporzysko 4,5% Czarnowo 4,5% Rzęczkowo 4,5% Skłudzewo 4,5% Stary Toruń 4,5%
13,0	Właściciel/użytkownik wieczysty/zarządzający nieruchomością w Gminie
0	Osoba prowadząca działalność gospodarczą w Gminie, w tym rolnik
0	Osoba planująca prowadzenie działalności gospodarczej w Gminie, w tym rolnik
4,3	Osoba prowadząca działalność społeczną w Gminie
0	Osoba planująca prowadzenie działalności społecznej w Gminie
13,0	Osoba reprezentująca jednostkę samorządu terytorialnego/organ władzy publicznej
0	Żadna z powyższych

Respondentów wybrało odpowiedź (%)	10. Proszę podać swoją płć:
69,6	K
26,1	M

11. Proszę podać swój wiek:	
[liczba ukończonych lat]	42

Respondentów wybrało odpowiedź (%)	12. Skąd chciał(a)by Pan(i) czerpać informacje o programie rewitalizacji i działaniach związanych z opracowaniem tego programu?
30,4	Spotkania osobiste
0	Telewizja
0	Radio
17,4	Prasa
87,0	Strony WWW
13,0	Poczta elektroniczna
4,3	Poczta tradycyjna
13,0	Słupy/tablice ogłoszeniowe
4,3	Inna forma? Facebook 4,3%

Respondentów wybrało odpowiedź (%)	13. Jak ocenia Pani/Pan prowadzone na potrzeby programu rewitalizacji konsultacje społeczne?
0	1 – bardzo źle
17,4	2
21,7	3
13,0	4
34,8	5 – bardzo dobrze

14. Co zmienił(a)by Pani/Pan w prowadzonych na potrzeby programu rewitalizacji konsultacjach społecznych?	
organizacja spotkań konsultacyjnych po 17 tej	
organizacja spotkań w kilku sołectwach	

Spis tabel

Tabela 1 Powiązanie Programu Rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi	7
Tabela 2 Obciążenie demograficzne w 2006 i 2015 roku	11
Tabela 3 Główne przyczyny korzystania z pomocy społecznej w 2015 roku w gminie Zławieś Wielka	12
Tabela 4 Diagnoza gminy - analiza SWOT	15
Tabela 5 Analiza wskaźników dla ujawnienia stanu kryzysowego w gminie Zławieś Wielka	17
Tabela 6 Porównanie wybranych wskaźników dla ujawnienia stanu kryzysowego i wyznaczenia obszaru zdegradowanego	19
Tabela 7 Powierzchnia i zaludnienie sołectw na obszarze zdegradowanym	23
Tabela 8 Klasa jakości powietrza z uwzględnieniem zanieczyszczeń powietrza dla ochrony zdrowia ludzi	34
Tabela 9 Analiza SWOT - obszar rewitalizacji	39
Tabela 10. Wskaźniki osiągnięć dla realizacji Programu Rewitalizacji Gminy Zławieś Wielka na lata 2016-2023	43
Tabela 11. Zestawienie projektów rewitalizacyjnych	44
Tabela 12. Szacunkowe ramy finansowe projektów	49
Tabela 13. Realizacja Programu Rewitalizacji - harmonogram	51

Spis rysunków i fotografii

Rysunek 1 Położenie gminy Zławieś Wielka na mapie województwa kujawsko-pomorskiego	10
Rysunek 2 Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji w gminie Zławieś Wielka	25
Rysunek 3. Cele rewitalizacji gminy Zławieś Wielka	41
Schemat 1. Obowiązki podmiotów wchodzących w skład systemu rewitalizacji	50
Schemat 2. Monitoring i ewaluacja Programu Rewitalizacji Gminy Zławieś Wielka	52
Zdjęcie 1. Dawna baza pojazdów SKR	37
Zdjęcie 2. Dawna baza pojazdów SKR	38
Zdjęcie 3. Ogłoszenie o konsultacjach społecznych na stronie Urzędu Gminy Zławieś Wielka	48

Spis wykresów

Wykres 1 Zaawansowanie procesu starzenia się ludności w sołectwach Zarośle Cienkie, Siemoń i Zławieś Wielka.....	27
Wykres 2. Problemy rynku pracy w sołectwach Zarośle Cienkie, Siemoń i Zławieś Wielka.....	28
Wykres 3. Samowystarczalność ekonomiczna ludności i gospodarstw domowych w sołectwach Zarośle.....	30
Wykres 4. Liczba interwencji policji w zakresie naruszenia miru i porządku	31
Wykres 5. Liczba przestępstw kryminalnych.....	31